

2025

Arenguseire Keskuse aastaraamat



ARENGUSEIRE
KESKUS

Riigikogu juures tegutsev sõltumatu mõttekoda

Autor: Arenguseire Keskus

Keeletoimetis: Toimetaja Tõlkebüroo

Kujundus: Kala Ruudus

Fotod: Erik Peinar, Riigikogu

Aastaraamatus sisalduva teabe kasutamisel palume viidata allikale: Arenguseire Keskus (2026).
Arenguseire Keskuse aastaraamat 2025. Tallinn: Arenguseire Keskus.

ISSN 2674-4759 (PDF)

Arenguseire Keskus on ühiskonna ja majanduse tulevikuarenguid analüüsiv mõttekoda Riigikogu juures. Meie missioon on aidata kaasa varase valmisoleku loomisele poliitikakujunduses.

2026

Sisukord

Tasub teada: valik arenguseire tulemusi 2025	6
Kultuuri- ja spordivaldkonna elujõud sõltub üha enam erarahastusest	7
Mitmed Eesti konkurentsivõime aluseks olnud trendid on muutumas	10
Eesti tihe avalike teenuste võrk peidab endas kasvavaid riske	15
Eesti tervishoid vajab uut rahastamisloogikat	20
2025. aasta ülevaade	23
2025. aasta uurimissuunad	24
Seminarid, konverentsid, pressiesitlused	38
Rahvusvaheline koostöö	43
Arenguseire arvudes	45
Koostöö Riigikogu ja erakondadega	46
Arenguseire Keskus meedias	47
Arenguseire Keskuse tuntus	48
Arenguseire nõukoda ja töötajad	50

Eessõna



Marek Reinaas

Riigikogu majanduskomisjoni esimees

Arenguseire Keskuse värske aastaraamat käsitleb valdkondi, kus Eesti seisab silmitsi otsustega, mida ei saa enam edasi lükata.

Mitmed senised Eesti majanduse konkurentsivõime aluseks olnud trendid on muutumas. Maailmamaajandus liigub edasise liberaliseerimise asemel suurema suletuse suunas, mis tähendab Eesti ettevõtetele suuremaid kulusid ja ebakindlamat investeerimiskeskonda ning pidurdab investeringuid. Peame riigina õppima ettevõtjaid uutel viisidel toetama: aitama neid uute turgude avamisel ja tarneahelate mitmekesistamisel ning langetama otsuseid, mis suurendaksid siinse investeerimiskeskonna usaldusväärsust. Kohalike riski- ja erakapitalifondide investeerimisvõime suurendamiseks saaks riik ankurinvestorina edendada piiriüleseid fondifonde, kaasates lisaks Baltikumile ka Põhjamaid.

Kultuuri- ja spordivaldkonna analüüs näitab, et senine rahastusmudel on jõudnud oma piirideni. Kuigi Eesti on nende valdkondade avaliku rahastuse osakaalu poolest Euroopas esimeste seas, ei piisa nende elujõu ja arengu tagamiseks edaspidi üksnes avaliku sektori panusest, sest rahavajadus julgeoleku valdkonnas kasvab kiiresti, samuti sotsiaal- ja tervisesüsteemis. See tähendab, et kultuur ja sport vajavad mitmekesisemat rahastamismudelit, teisisõnu erarahastuse kasvu.

Tähtis on meeles pidada, et kui riik toetab ettevõtete investeringuid kultuuri ja sporti, tuleb märkimisväärne osa riigi panusest maksutuluna tagasi. Lisaks aitab laiem osalemine spordi- ja kultuuritegevuses inimestel kauem tööturul püsida. Vanemaealiste tööhõive suurenemine ühe protsendipunkti võrra tähendaks hinnanguliselt 7 miljonit eurot täiendavat tulumaksutulu aastas ja ühtlasi tööjõupuuduse leevenemist.

Aastaraamatu kohaliku arengu peatükis järeldatakse, et Eesti avalike teenuste tihedus on teiste Euroopa riikidega võrreldes väga hea, kuid peidab endas kasvavaid riske. Kuigi enamik elanikke jõuaks lähimasse lasteaeda, kooli, perearstikeskusesse või raamatukokku jalgsi, ei kasuta paljud inimesed kodule lähimat teenuspunkti. Teenusränne koormab suuremaid keskusi ja jätab väiksemad teenuspunktid alakasutatuks. Alakasutatud hooned ja rahvastiku vähenemine suurendavad teenuste püsikulusid paljudes hõredamalt asustatud omavalitsusüksustes. Siit järeljub, et teenuseid ei peaks enam kavandama üksnes ühe linna või valla piiridest lähtudes. Üha olulisemaks muutub omavalitsustevaheline koostöö ja piirkondlik vaade.

Tervishoiu valdkonnas on surve veelgi teravam. Eesti tervishoiukulud on viimase kümne aasta jooksul kahekordistunud ning alates 2025. aastast ületavad kulud igal aastal tulusid ligikaudu 100 miljoni euro võrra. Ilma rahastus- ja korraldusloogika muutuseta seisab Eesti tervishoid valiku ees, kas kärpida teenuste kättesaadavust või tugineda eraraha oluliselt suuremale osakaalule. Sellised otsused ilma tugeva reguleerimiseta süvendavad ebavõrdsust tervishoiuteenuste kättesaadavuses.

Majanduskomisjoni esimehena pean oluliseks, et Riigikogu otsused toetuksid just sellistele teadmispõhistele analüüsidele. Käesolev aastaraamat aitab mõista seoseid erinevate poliitikavaldkondade vahel ning teha valikuid, mille mõju ulatub kaugele tulevikku.

A top-down view of several hands holding lit, glowing light bulbs in a circle. The bulbs are warm yellow, and the hands are in various sleeves, suggesting a diverse group of people. The background is dark, making the light bulbs stand out.

Tasub teada: valik arenguseire tulemusi 2025

Foto: Shutterstock



Kultuuri- ja spordivaldkonna elujõud sõltub üha enam erarahastusest

Foto: Shutterstock

Eesti on kultuuri- ja spordivaldkonda suunatava avaliku rahastuse osakaalu poolest Euroopas esirinnas, kuid sellest hoolimata ohustab valdkonda alarahastus. Valdkonna elujõu tagamiseks on vaja praegusest mitmekesisemat rahastamismudelit, eelkõige erarahastuse kasvu.

Avalik sektor ei pruugi lähikümneks suuta kultuuri ja spordi rahastamist oluliselt kasvatada, sest tulevikus suureneb rahavajadus kiiresti mitmes teises valdkonnas, lisaks julgeolekule ka sotsiaal- ja tervisesüsteemis. Samad mured on teisteski riikides. Paljud Euroopa Liidu riigid on juba alates 2009. aasta finantskriisist riigi rolli kultuuri ja spordi rahastamises vähendanud, suunates loomeinimesi ja -organisatsioone oma tegevust kommertsialiseerima ning erarahastuse kaastust suurendama.

Kultuuri- ja spordivaldkonnas soosib erarahastuse kasvu asjaolu, et ettevõtluse laiem ühiskondlik ja regionaalne mõju on ettevõtjate jaoks muutunud üha olulisemaks, muu hulgas seetõttu, et aina enam levib ettevõtte sotsiaalse vastutuse kontseptsioon (*corporate social responsibility, CSG*). Sellest omakorda tuleneb, et kultuuri ja sporti toetavate ettevõtete jaoks on tähtis toeta-

tud organisatsiooni või sündmuse digitaalne nähtavus, pikaajaliste partnerlussuhete arendamine ja toetuse mõju mõõtmine.

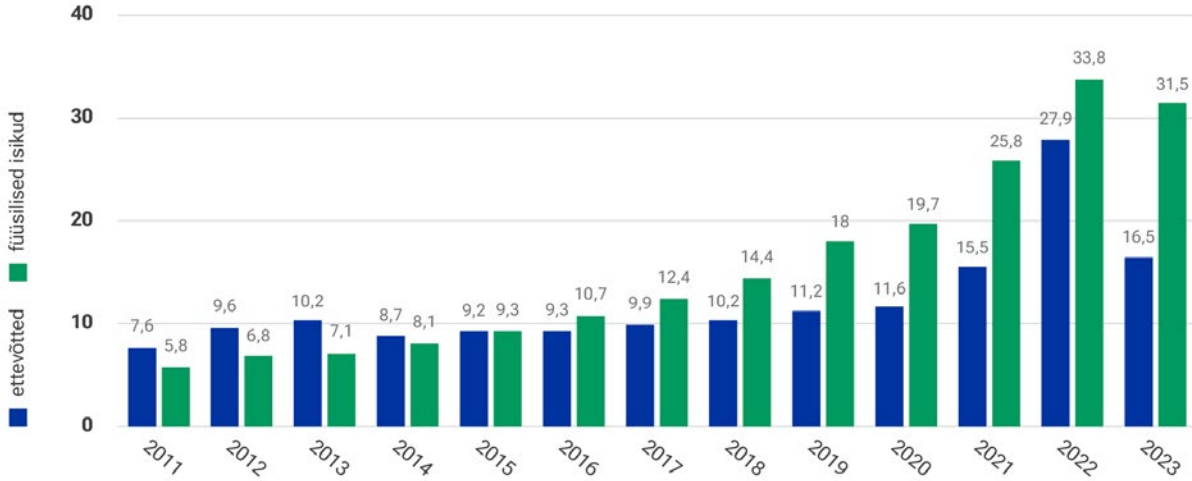
Eraraha kaasamist kujundavad eelkõige järgmised rahvusvahelised trendid.

- Digilahendused lihtsustavad annetuste kogumist, kuid samal ajal suurendavad konkurentsi annetuste kaasajate vahel.
- Kasvab annetajate osalus organisatsiooni tegevuses.
- Üha tähtsamaks muutub sotsiaalsete eesmärkide taotlemine ning toetuse mõju mõõtmine.
- Annetustele kehtestatud maksuerisused mitmekesistuvad.

Annetuste maht on Eestis aasta-aastalt kasvanud ligikaudu samas tempos nagu majanduskasv. Kuigi ka unikaalsete annetajate arv on aastate jooksul kasvanud, on see toimunud aeglasemalt kui annetuste kogusumma ja annetuste arvu kasv. See viitab asjaolule, et **annetuste kasvu veavad eelkõige need, kes on varemgi annetanud** ning nüüd oma panust suurendanud.

Keskmine üksikisikust annetaja andis 2023. aastal heategevuseks ca 60 eurot ehk 5 eurot kuus. Ettevõtete tehtud annetuste keskmist taset on mõjutanud üksikud suurannetused. **Ettevõtete annetuste**

keskmine suurus oli samal aastal üle 6000 euro, seevastu mediaanannetus oli sellest enam kui kümme korda väiksem.

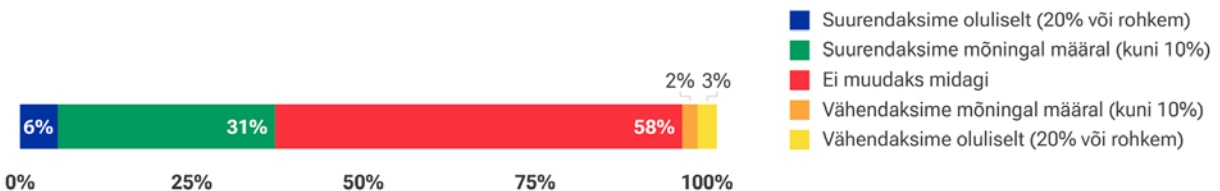


Joonis 1. Eesti juriidiliste ja füüsiliste isikute annetused tulumaksusoodustusega ühingute nimekirjas olevatele ühendustele (mln eurot)

Allikas: EMTA, INF4 deklaratsioonide andmed, autorite kohendused

Võimalikust maksuvaba annetamise mahust kasutavad ettevõtted ära väga väikese osa. Kehtiva tulumaksuseaduse järgi on ettevõtetel võimalik tulumaksusoodustusega ühingute nimekirja kantud asutustele tulumaksuvabalt annetada kuni 10% eelneva majandusaasta kasumist või 3% väljamakstud töötasudest. 2023. aastal annetati nimekirja kuuluvatele asutustele kokku 16,5 miljonit eurot, sellest kultuuri- ja spordivaldkonda läks 4,4 miljonit. Võimalik oluks aga maksuvabalt annetada 1,1 miljardit eurot.

Riigipoolne annetuste võimendamine võib soodustada kuni 40% ettevõtete annetuskäitumist. Eesti ettevõtete jaoks võib avaliku sektori toetus toimida kvaliteedimärgina, mis julgustab annetama. Arenguseire Keskuse tellitud küsitlusest selgus, et neist ettevõtetest, mis juba toetavad mõnd organisatsiooni või asutust, 37% suurendaks annetamist kas oluliselt või mõningal määral, **kui riik lisaks igale annetatud eurole pool eurot juurde.** Neist ettevõtetest, mis ei ole viimase kahe aasta jooksul ühtegi organisatsiooni ega isikut toetanud, 39% kaaluks riigi võimenduse korral annetama asumist.



Joonis 2. Kuidas mõjutaks teie annetuskäitumist see, kui riik võimendaks teie ettevõtte poolt tulumaksusoodustusega vabaühenduste nimekirja kantud ühingule tehtud annetust, lisades igale teie annetatud 67 eurole 33 eurot juurde? (n = 101)

Allikas: Norstat / Arenguseire Keskus, 2024

Kultuuri- ja spordivaldkonna stimuleerimine elavdab majandust. Osa riigi kulust, mis kaasneb eraanetuste võimendamisega, tuleb tagasi annetuste kasutamisest tekkiva maksutuluna. Lisaks suurendab toetust saanud asutuste kasvav tegevusmaht sisemajanduse kogutoodangut, kuna nad ostavad kaupu ja teenuseid ka teistest majandusharudest. **Raportis nimetatud eelduste korral saaks riik 2035. aastal 15 miljoni eurose investeeringu eest tagasi 10 miljonit eurot maksutulu ja 63,5 miljonit eurot sisemajanduse kogutoodangut.**

Liikumis- ja spordiharjumuse soodustamine ning kultuuritegevuses osalemine mängivad olulist rolli selles, et inimesed püsiksid kauem tööturul ning säilitaksid aktiivse eluviisi. 2022. aastal teenis töist tulu ainult 13,1% 65-aastastest ja vanematest inimestest. **Kui spordi- ja kultuuritegevuses osalemine tõstaks vanemaealiste tööhõivet 1 protsendipunkti võrra, lisanduks riigieelarvesse**

hinnanguliselt 7 miljonit eurot täiendavat tulumaksu (lisaks kaudsed maksud). Ühtlasi oleks sellest suur abi tööjõupuuduse leevendamisel ja väheneks vajadus välistööjõu järele.

Kultuuri ja spordi rahastamisse saaks tuua lisatulu kaughasartmängude pealt laekuv maks. Hasartmängumaks on kultuuri ja spordi rahastamises oluline allikas. Viimastel aastatel on maksulaekumine kiiresti kasvanud eelkõige internetipõhiste hasartmängude varal (2019. aastal 11%, 2024. aastal 59% kogu hasartmängumaksu laekumisest). Turuosaliste hinnangutele tuginev simulatsioon viitab, et soodsa arengu korral võib kaughasartmängude maksutulu 2029. aastaks mitmekordistuda, kuid see eeldab riigilt tugevamat järelevalvet ja menetlusvõimekust ning konkurentsivõimelise maksumäära hoidmist.

LOE LISAKS

Arenguseire Keskuse raport [„Eraraha kaasamise tulevik kultuuri- ja spordivaldkonnas“](#).

Kolm võimalikku tulevikustsenaariumit

- Baasstsenaarium
- Ettevõtted +
- Riigi võimendusega stsenaarium



Mitmed Eesti konkurentsivõime aluseks olnud trendid on muutumas

Foto: Shutterstock

Üleilmset majandustegevust mõjutavad geopoliitilised pinged ning neist tulenevad kaubanduspoliitika ja -suhete häired. 1990. aastatel hoogustunud kaubanduse ja välisinvesteeringute liberaliseerimine tõi kaasa üleilmsete tarneahtlate kujunemise. Võitluses majandusliku ülemvõimu pärast on Hiina suutnud üleilmastumist oma huvides paremini ära kasutada kui USA ning püüab nn kahepoolse ringluse mudeli kaudu majanduslikult ja tehnoloogiliselt sõltumatuks saada. Donald Trumpi saamine USA presidendiks 2025. aasta alguses ning tema agressiivne tollipoliitika on tekitanud maailmamajanduses laialdast ebakindlust.

„Gloaalsete väärtusahelate tekkega on kasvanud riikidevaheline sõltuvus, kuid globaliseerumisest saadud kasu ei jaotu riikide ja elanikkonnarühmade vahel ühtlaselt.“

– Tartu Ülikooli majandusteaduskonna rahvusvahelise ettevõtluse professor **Urmas Varblane**

Eesti otsene kauba eksport Ameerika Ühendriikidesse ei ole eriti suur, 2024. aastal moodustas see ligikaudu 4% kogu kauba ekspordist. Samas on USA turg tähtis elektroonikasektori (sh Ericsson AB) ning masinate ja seadmete tootmise haru

jaoks. Teenuste eksport USA turule on kauba ekspordist mõnevõrra suurem, ulatudes umbes 8%-ni.

Palju olulisem on aga Eesti kaudne eksport USA-sse, mille korral tarne toimub Rootsi, Saksamaa ja Soome hargmaiste ettevõtete kaudu (nt autotööstuse ja masinaehituse sektorisse) ning mis seob meie majanduse USA turuga märksa tihedamalt, kui otsese ekspordi näitajate põhjal võiks arvata. **Eesti ettevõtetele tähendavad tollimaksud ja kaubanduspiirangud suuremaid kulusid ning seeläbi otsest mõju konkurentsivõimele.** Lisaks õhnestab majanduspoliitiline määramatus ettevõtjate ja investorite kindlustunnet, pidurdades investeeringuid. Investeeringud on aga üks majanduskasvu ja pikaajalise heaolu põhilisi eeldusi.

Igapäevase turbulentsse majanduskeskkonna kõrval ei saa jätta tähelepanuta pikaajalisi rahvastikutrende. **Üleilmse trendi osana liigub Eesti rahvastik laste väikese ja vanurite suure osakaalu suunas.** Seejuures on oluline märkida, et **Eesti tööealiste inimeste ülalpidamiskoormus oli 2000. aastatel ajalooliselt väike, isegi väiksem kui kunagi alates 1939. aastast.**

Projektsioonid näitavad, et 2050. aastaks kahaneb Eestis tööealiste inimeste osakaal märgatavalt ja see suurendab sotsiaalset ülalpidamiskoormust.

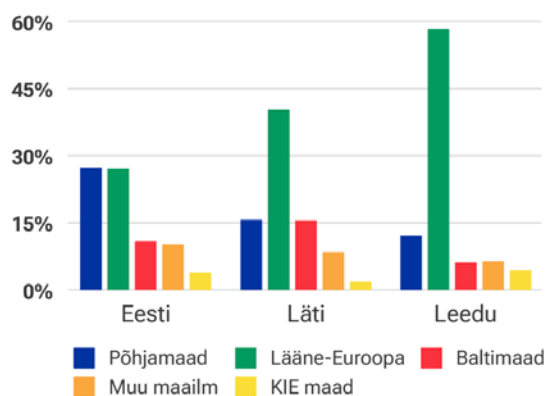
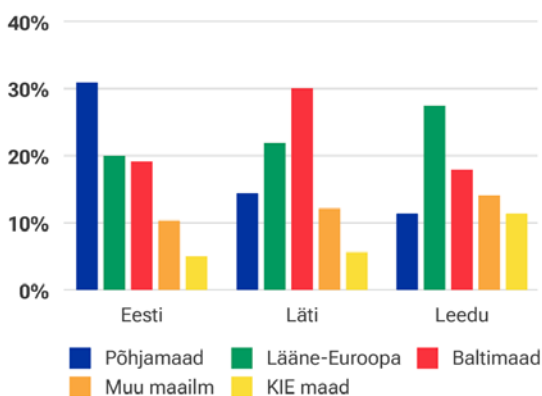
Sisseränne võib ühiskonna vananemise mõju lühikeseks ajaks küll leevendada, kuid ei muuda ülemineku pikaajalist loogikat, mistõttu on ülioluline investeerida inimvarasse ja kohandada majanduspoliitikat vananeva ühiskonna järgi.

Eesti majanduse konjunktuurset seis uurides tõdetakse, et avatud majandusele omaselt on Eesti välisturgude nõudluse muutuste suhtes tundlikum kui näiteks Soome, Rootsi või Saksamaa. Eesti ekspordi turuosa on kahanenud kolmel järjestikusel aastal, kõige järsemalt 2023. aastal.

Kaupade ja teenuse eksport on viimastel aastatel käinud eri radu mööda. Kaupade eksport on kahanenud, kuid teenuste ekspordi käive ja maht

kasvanud. Ühtlasi on kahanenud töötleva tööstuse osakaal lisandväärtuses (13,6% 2016. aastal, 11,9% 2023. aastal). Töötleva tööstuse osakaal on vähenenud ka näiteks Saksamaal ja Leedus.

Balti riikide käekäigu võrdlemisel on välja toodud, et Balti riikide rahvusvahelise konkurentsivõime näitajad on väljaspool hinnakonkurentsi erisuurused. **Üsna ühtlase koondpildi taustal ei ole Eesti palju oma positsioonist loovutanud, pigem on Leedu mõnes valdkonnas kiiremini arenenud.** Eesti kauba ekspordi põhiturgudeks on olnud viimastel aastatel nõrgema nõudlusega Põhjamaad, samas Läti ja Leedu sihtturgude seas on olnud suurem osakaal Lääne-Euroopal ja muul maailmal.



Joonis 3. Kauba ekspordi sihtturud (vasakpoolne tahvel) ja teenuste ekspordi sihtturud (parempoolne tahvel) (osakaal, %), 2023

Allikas: konkurentsivõime raport, 2025

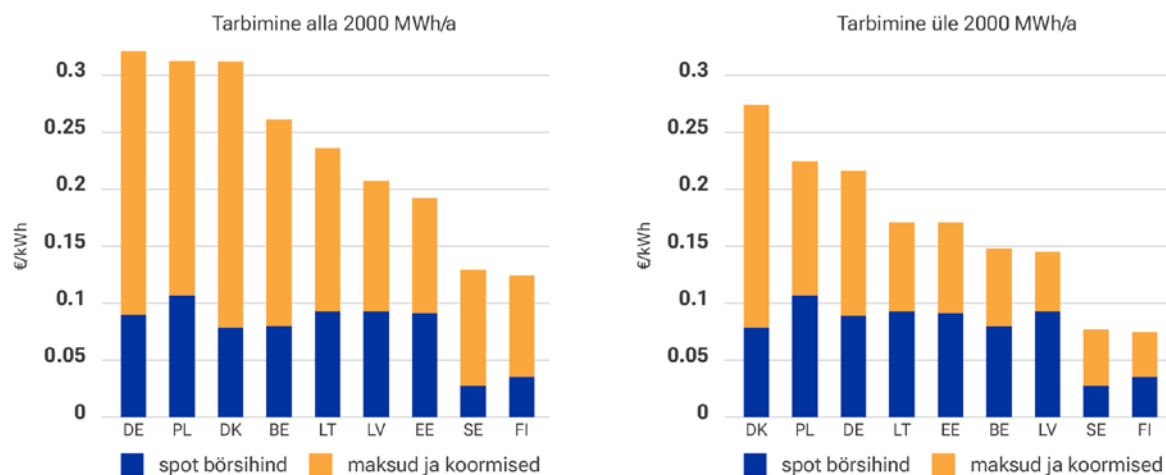
Teenuste eksport on Eestis ja Leedus kasvanud kiiremini kui Lätis, seejuures on Eesti teenuste eksport olnud teadmismahukam ning vähem transpordikeskne kui teistes Baltimaades. Samal ajal on Leedu majandus ja eksport olnud mitmekesisemad (keemiatööstus, kütused, transpordi-, finants- ja IKT-teenused) kui teiste Balti riikide omad. Leedu suudab ka lihtsamate teenustega teenida oluliselt rohkem kui Eesti teadmismahukamatega. Lisaks on Leedu olnud julgem katsetama majandust elavdavaid maksusoodustusi.

Eestis panustatakse teadus- ja arendustegevusse teistest Balti riikidest märkimisväärselt rohkem, kuigi vahe Põhjamaadega püsib suur. Lähituleviku väljakutsed on kõigil Balti riikidel sarnased.

Eesti konkurentsivõime üks keskne tegur on energiasüsteem. Selle toimimist ja elektritootmise tasuvust toetab mastaabisääst, mida tuleb otsida nii tootmise kui ka tarbimise poolelt. **Energiasüsteemi efektiivsust ja taastuenergia kasutuselevõttu aitab suurendada laialdasem elektrifitseerimine, eriti tööstussektoris, kus kasvuruumi on rohkem kui majapidamistes.**

Eesti kodutarbijatele on elektrihind teiste Euroopa riikide hindadega võrreldes pigem madal, kuid äritarbijatele pigem kõrge ning tarbimismahtude järgi märksa vähem diferentseeritud kui Soomes ja Rootsis. Seetõttu võiks teatud äritarbijate segmentides kaaluda elektriaktsiisi ja tasude dife-

rentseerimist. Kõrgema maksumääraga riikides on kodu- ja suurtarbijatel tavaliselt erinev maksukoormus ning osa aktsiisist kasutatakse sihtotstarbeliselt energiatootmise ja hoonete energiasäästu investeringuteks.



Joonis 4. Mittemajapidamiste elektrihinnad valitud Euroopa riikides (eurot/kWh), 2024. aasta II pool
Allikas: konkurentsivõime raport, 2025

Päikese- ja tuuleenergia suurem kasutamine muudab elektri keskmise hinna vähem sõltuvaks CO₂ kvoodi ja maagaasi hinna kõikumisest ning aitab üldiselt nii turuhinda kui ka tarbijalt küsitavat hinda langetada. Hinnalangus peatub ja hind pöörub kasvule, kui elektrisüsteemis kasvab mittejuhitava taastuvenergia (tuul ja päike, mida ei saa vastavalt vajadusele sisse-välja lülitada) osakaal üle 80%. Sel juhul hakkab hinna kujunemisel üha olulisemat rolli mängima püsikulude komponent, näiteks investeringud võrku ja reservvõimsustesse, mis tuleb katta ka siis, kui tuult või päikest parasjagu pole.

Päikese- ja tuuleelektrile üleminekuga ning turuhinna langemisega kahanevad ka elektrisüsteemi ja riigi netotulud, kuna madam turuhind surub konkurentsist välja süsteemi pakutavad juhitavad võimsused ning kahandab elektritarbimise käibelt kogutavaid maksutuluseid. Arvestades mittejuhitava elektri osakaalu kasvuga kaasnevat kulu

elektrisüsteemi talitluspidevusele ja elektrikäibelt saamata jäänud tulu riigile, siis olenevalt CO₂ heitme kvoodi hinnast, maagaasi hinnast ja muudest turuhinda mõjutavatest teguritest võib päikese- ja tuuleelektrist saadav majanduslik võit hakata kahanema juba tasemel, kus mittejuhitava ja mittesalvestatava päikese- ja tuuleelektri osakaal ületab tarbimises 60%. Seetõttu tuleks **Eestis mada- laima elektrile tehtava kogukulutuse saamiseks planeerida mittejuhitava taastuvelektri osakaal tarbimisest vahemikku 60–80%**.

Digitaliseerivas maailmas on kiire ja usaldusväärne internetiühendus tähtis konkurentsivõime tegur, sest ilma selleta jääb piiratuks nii uute tehnoloogiate kasutuselevõtt kui ka rahvusvahelistel turgudel osalemine. Statistikaameti andmetel kasutab 91% ettevõtetest püsiühendust ja üle 86% neist on ühenduse kiirusega rahul. **Kuigi Eesti ettevõtted kasutavad üha suuremaid ühenduskiirusi, jääb kasutus siiski võrgu tehnilisele potent-**

siaalile alla. Valguskaablivõrguga on ühendamata veel umbes 123 000 hoonet, ent enamik neist asub baasvõrgust vähem kui 10 kilomeetri kaugusel ning fiiberoptilise kaabli katvus (u 86%) ületab Euroopa riikide keskmist taset.

Mobiilne internet on Eestis taskukohane ja rahvusvaheliselt väga konkurentsivõimeline, **kuid kaabelühenduste hinnad on lähiriikidega võrreldes kallid, eriti suurte kiiruste puhul.** Keerukas ja ajale jalgu jäänud projekteerimis- ja ehitusprotsess teeb valguskaabli paigaldamise kalliks ja aeglaseks. Konkurentsiolukorda Eesti sideteenuste valdkonnas saaks parandada, kui muuta sidetaristuga arvestamine kõigis ehitusprojektides tavapäraseks ja õigusaktidega kohustatud osaks ning vältida põhjendamatu nõudeid sidevõrkude rajamisele. Olukorda võib parandada ka elektriikaablitega koos rajatava **operaatorineutraalse internetivõrgu laiem levik.**

Eestis ja laiemalt euroalal on ettevõtete rahastamisel peamiseks instrumendiks pangalaen, samas uuenduslike ja riskantsemate projektide jaoks sobiks paremini täiendava omakapitali kaasamine riski- ja erakapitalifondidest. Eesti kapitaliturg on struktuursetel põhjustel väike, **kuid viimase kümnendi jooksul on investeerimis- ja pensionifondide vahendatud rahastus majanduses jõudsalt kasvanud.** Teisalt pidurdas pensionikapitali liikumist era- ja riskikapitalifondidesse 2020. aasta pensionireform.

Eestis on tekkinud arvestatav baas idusektori ja väiksemate rahastamisringide toetamiseks, kuid suuremate summade kaasamiseks tuleb sageli pöörduda rahvusvaheliste investorite poole. Kohaliku kapitali eeliseks on aga asjaolu, et see aitab hoida ettevõtete väärtust ja juhtimist Eestis ning pakub kriiside ja geopoliitiliste muutuste ajal stabiilsust.

Võrreldes Euroopa keskmisega on Eesti era- ja riskikapitaliturul riigi osakaal väga suur, moodustades umbes poole fondidesse tõstetud rahast,

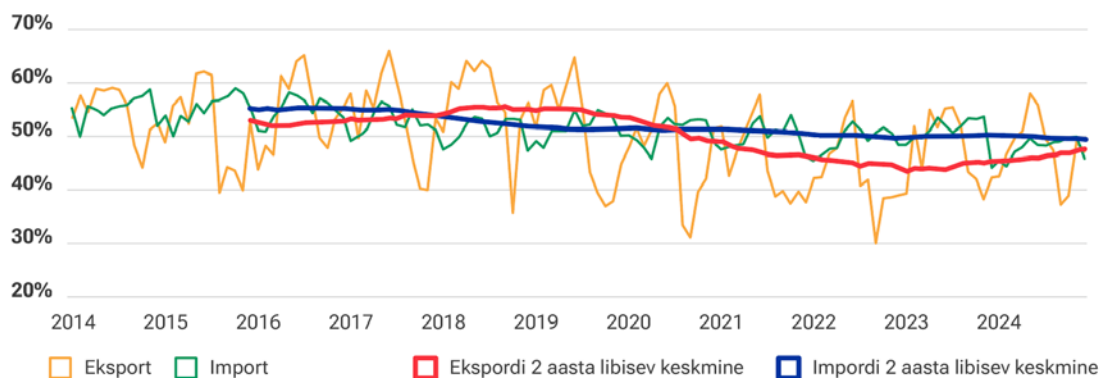
ning riigi roll turu arengus avaliku sektori riskikapitali programmide kaudu on märkimisväärne. Seega mõjutavad valitsuse valikud riskikapitaliinvesteeringute eesmärkide ja kriteeriumite osas olulisel määral kogu kohaliku turu arengut. Selleks, et suurendada kohalike riski- ja erakapitalifondide investeerimisvõimalusi ning tagada parem investeerimisvõimaluste voog, võiks riik olulise ankurinvestorina **edendada piiriüleseid fondifondide algatusi, kaasates loodavatesse fondidesse lisaks Baltikumile ka Põhjamaid.**

Raporti viimases peatükis käsitletakse väärtusahelaid ja tootlikkust Eesti põllumajanduses. **Hoolimata tootmismahu kasvust on Eesti põllumajandustootjate ettevõtjatulu ehk ärikasum olnud viimasel kahel aastal negatiivne, sest tootmisprotsessis sisendina kasutatud kaupade ja teenuste hind on kasvanud müügitulust kiiremini.** Näiteks loomakasvatuses moodustavad sööda- ja loomakasvatustoodangu väärtusest. Põllumajandussaaduste tootmise sisenditest on viimasel viiel aastal väga kiiresti kasvanud energia ja mootorikütuste (82%), loomasööda (38%), väetiste (35%) ja seemnete hind (31%). Konkurentsivõime säilitamiseks otsivad põllumajandustootjad võimalusi efektiivsust suurendada ja põllumajandussaadusi rohkem väärindada.

Liigitades 713 põllumajandustoodet töötlemise määra alusel madala või kõrge lisandväärtusega toodeteks, saab teha järelduse, et **kõrge lisandväärtusega toodete osakaal tööstustootmises ei ole aastatel 2014–2023 oluliselt muutunud.** Väärindatud toodete osakaal on enim kasvanud puu- ja köögiviljatoodete hulgas – rahalises väärtuses viiendiku võrra. Teraviljatoodete puhul on väärindamise osakaal koguliselt hoopis vähenenud ning liha- ja piimatoodete puhul püsinud stabiilsena.

Väärindatud toodete osakaal on põllumajanduslikku päritolu toodete ekspordis alates 2018. aastast langenud – rahaliselt 55%-lt 48%-ni ning

koguse poolest kolmandikult viiendikuni. See on toodete ekspordi kiire kasvuga. seotud eeskätt madala lisandväärtusega teravilja-



Joonis 5. Kõrge lisandväärtusega toodete osakaal (%) kõikide põllumajanduslikku päritolu toodete sisse- ja väljaveos maksumuse järgi

Allikas: konkurentsivõime raport, 2025

Eesti põllumajandustootmine **sõltub lähiriikidega võrreldes rohkem välismaistest sisenditest**. Põllumajandustoodete ekspordis on kodumaist päritolu toormest loodud lisandväärtuse osakaal väiksem kui Lätis, Leedus ja Poolas ning eriti suur on mahajäämus võrreldes Soome ja Rootsiiga.

Põllumajandustootmise tulevikusuund on teisese toorme, eelkõige kõrvalsaaduste laiem kasutuselevõtt. Näiteks tekkis 2023. aastal õli ja rasva tootmise käigus 93 783 tonni (34 miljoni euro väärtuses) kõrvaltooteid. Märkimisväärne kogus kõrvaltoodangut tekib ka liha ja linnuliha töötlemisel ning säilitamisel. Piimatoodete ja juustutootmise sektoris on murekohaks kohupiima tootmi-

sel tekkiv hapu vadak, millele seni pole kasutust leitud. Võimalik, et seda saaks kasutada loomastööda koostisosana ning tulevikus ka erinevate sporditoodete valmistamisel. Piima ja liha tootmise kõrvalsaaduseks on ka jäätmetena kajastuvad loomaväljaheited, mida saaks senisest enam vääridada biogaasi tootmisel või kompostimisel.

Mahepõllumajandusmaa osakaalult on Eesti Euroopas teisel kohal, kuid piiratud vääridamisvõimalused takistavad selle potentsiaali kasutamist. Mahetootmise edasine areng eeldab spetsialiseerumist sobivatele kultuuridele, näiteks mahekaerale.

LOE LISAKS

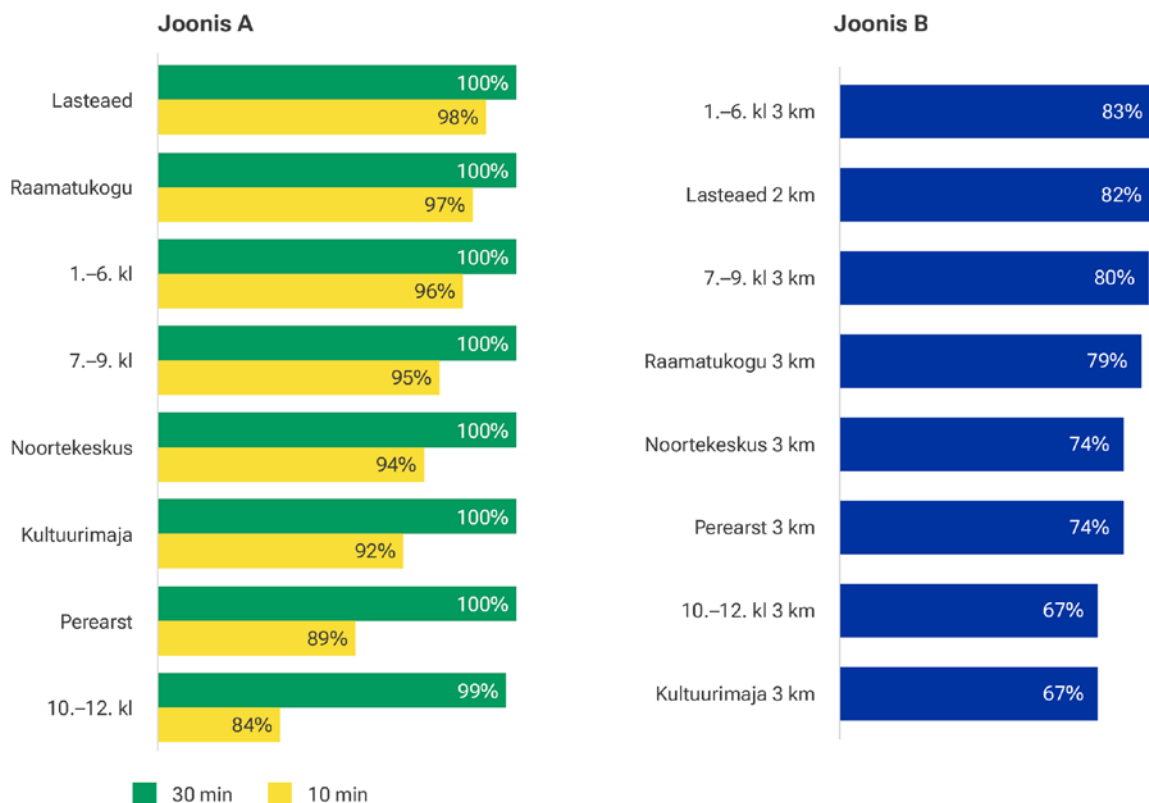
Konkurentsivõime eksperdikogu raport [„Eesti majanduse olukord ja väljavaated 2025. Konkurentsivõime eksperdikogu raport Riigikogule“](#).

Eesti tihe avalike teenuste võrk peidab endas kasvavaid riske

Foto: Shutterstock

Eesti avalike teenuste võrgu tihedus teeb silmad ette enamikule Euroopa Liidu riikidele, suurem osa Eesti elanikke jõuaks jala lähimasse teenuspunkti. Üle 80% Eesti lastest jõuaks jala lähimasse lastaeda, alg- või põhikooli ning ligikaudu

kolmveerand elanikkonnast elab lähimast perearstist vähem kui kolme kilomeetri kaugusel. Ka raamatukogu on 80% elanike jaoks jalutuskäigu kaugusel ehk lähemal kui kolm kilomeetrit. Need on Euroopa Liidu kontekstis väga head näitajad.

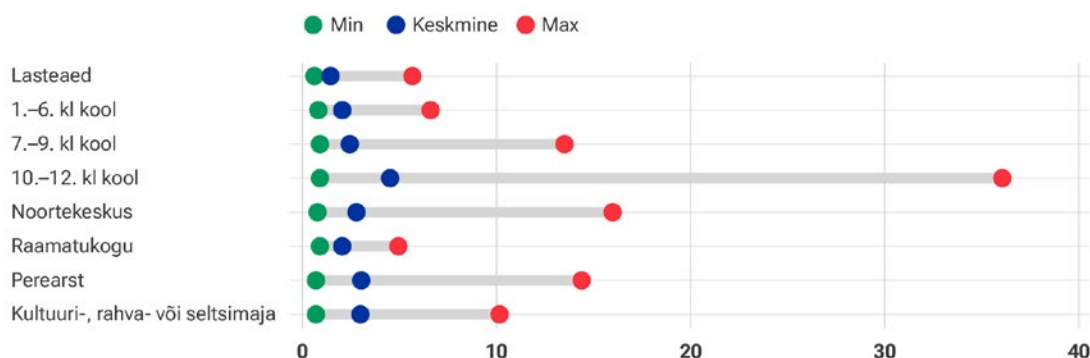


Joonis 6. Teenuse sihtgruppi kuuluvate inimeste osakaal, kelle elukohast jääb teenuspunkt kuni 10 või 30 minuti autosõidu (A) ja kuni 2–3 km kaugusele (B).

Allikas: Arenguseire Keskus, Statistikaameti andmete põhjal

Samas on teenuskauguse varieeruvus omavalitsusüksuste lõikes suur. Joonisel 7 on näha, et mitme teenuse puhul on erinevus lühima ja pikima

keskmise teenuskaugusega omavalitsusüksuse vahel märkimisväärne, mis viitab teenuse ebaühtlasele kättesaadavusele eri piirkondades.



Joonis 7. Kodule lähima teenuspunkti keskmine kaugus (km) omavalitsusüksuste lõikes.

Andmed: Statistikaamet.

Märkus: vahemaad on arvutatud Eesti teedevõrku aluseks võttes, mitte linnulennult.

Teenuspunkti asumine kodu lähedal ei pruugi tagada selle tegelikku kasutatavust. Paljud inimesed ei kasuta avalikke teenuseid sugugi mitte oma kodule lähimas, vaid hoopis mõnes kaugemas teenuspunktis – ligikaudu pooled Eesti elanikud teevad seda iga päev. **48% lastest ei käi kodule lähimas lasteaias, 45% ei käi lähimas algkoolis, 59% lähimas gümnaasiumis. 63% inimestest ei ole lähima perearsti nimistus.** Tegemist on teenusrände ehk olukorraga, kus inimene ei kasuta kodule lähimat teenuspunkti, vaid liigub kas harjumusest, eelistusest või sundolukorrast tingituna teenust saama mõnda kodust kaugemal asuvasse teenuspunkti.

Teenusränne võib süvendada ühiskondlikku kihistumist, kuna jõukamatel on lihtsam kasutada kaugemaid teenuseid. See koormab suuremates keskustes asuvaid populaarsemaid teenusekohti ja vähendab kodulähedaste teenuste kasutust.¹ See omakorda seab surve alla kohalike teenuste jätkusuutlikkuse ning avalike teenuste kavandamine muutub omavalitsuse jaoks suure teenusrände tõttu oluliselt keerukamaks.

„Suur teenusränne raskendab avalike teenuste planeerimist, võib jätta kodulähedased teenusmajad tühjaks, olgugi et tarbijaid oleks piisavalt, ning süvendab kihistumist – pigem rändavad sotsiaalmajanduslikult paremal järjel inimesed.“

– Arenguseire Keskuse ekspert **Eneli Kindsiko**
Arenguseire Keskuse avalike teenuste konverentsil²

Alakasutatud hooned hõredamalt asustatud omavalitsusüksustes muudavad teenuste osutamise kulukamaks, ohustades jätkusuutlikkust. 2024. aastal osutati Eestis avalikke teenuseid 3691 hoones, mille kogupindala ületas 5 miljonit ruutmeetrit. Ühe elaniku kohta on hoonepinda kõige rohkem ja seega hoonete ülalpidamise koormus kõige suurem just nn toimetulevates ehk majanduslikult haavatavamates omavalitsusüksustes. Rahvastiku prognoositava 10–20%-lise kahanemise korral aastaks 2050 kõigis maakondades peale Harju- ja Tartumaa laieneb vähese kasutajaskonna probleem ka paljudesse teistesse piirkondadesse.

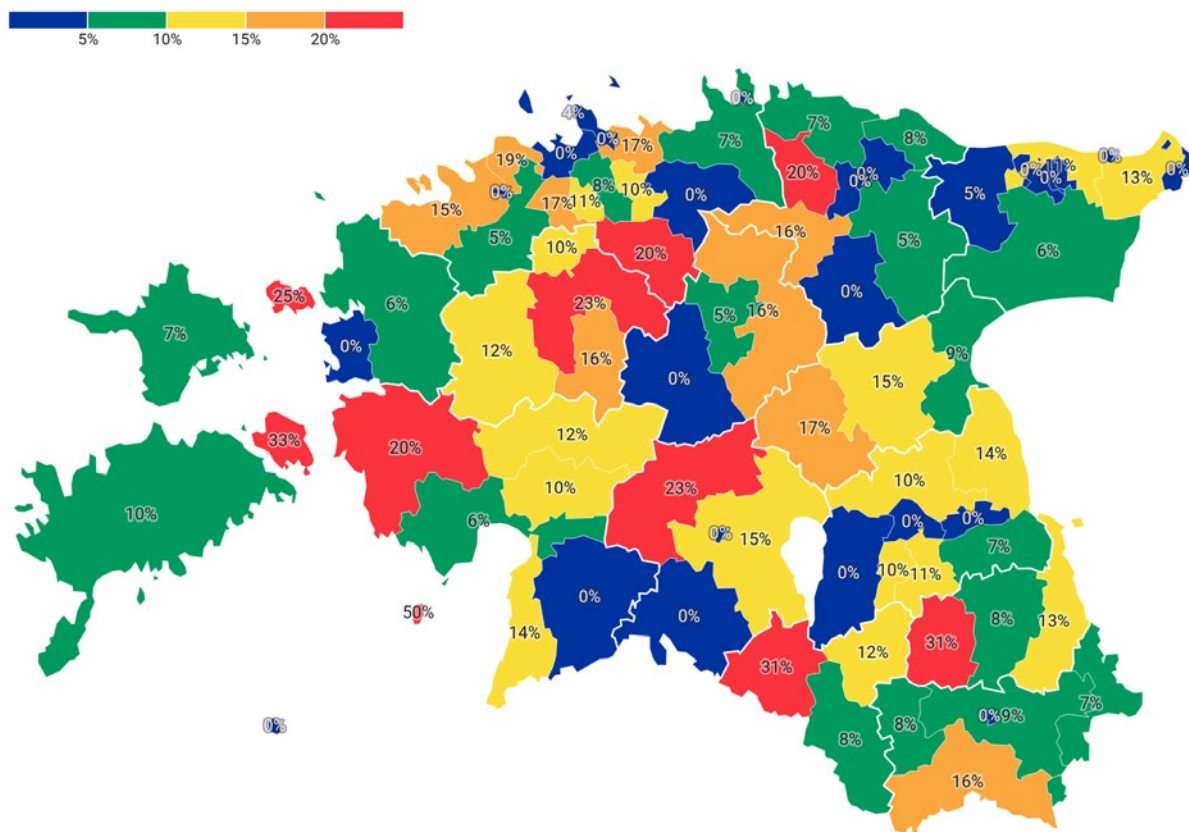
¹ Kindsiko, Eneli (2025). Eneli Kindsiko: miks ei käi paljud õpilased kodule lähimas koolis? ERR, 27.02.2015.

² Arenguseire konverentsil „Milline on kohalike avalike teenuste tulevik Eestis?“ peetud ettekanne „Kohalike avalike teenuste kättesaadavuse tulevik“.

Avalike teenuste jätkusuutlikkus sõltub maapiirkondades üha enam teenuste koondumisest teenusmajadesse (kogukonnakeskustesse) ja omavalitsusüksuste koostööst teenuste osutamisel.

Koolide ja lasteasutuste ümber loodud mitme teenuse keskused, kus tegutsevad näiteks huviringid, perearst, noortekeskus, raamatukogu ja kultuurimaja ning kus on olemas ka kaugtööruumid, saavad olla tõhus lahendus, mille abil hoida avalikud teenused maapiirkonnas toimimas.³ Teenuste koondamine ühte hoonesse säästab ressursse, võimaldab hooned targalt rakendada ning toob kokku eri sihtrühmad, võimaldades kogukondlikku suhtlust. Samal ajal paraneb teenuste kättesaadavus (üks käik, mitu asja).

Eestis on avalike teenuste koospaiknemine praegu veel tagasihoidlik. Enamikus Eesti omavalitsusüksustes osutatakse kolme või enamat teenust vähem kui 20%-l teenuspunktide aadressidest (joonis 8). Vaid üksikud omavalitsused Lõuna-Eestis (nt Häädemeeste, Valga, Põlva) ja Lääne-Eestis (nt Lääneranna) ulatuvad tasemeni, kus kolme või enamat teenust pakutakse 30–50%-l aadressidest. Põhja- ja Kirde-Eesti piirkonnad jäävad pigem üheotstarbeliseks, mitmes omavalitsuses esineb teenuste koospaiknemist alla 10%-l aadressidest.



Joonis 8. Kolm ja enam teenust samal aadressil omavalitsuste lõikes (osakaal kõigist teenuspunktidest).

Märkus: vaadati vaid seda, kas samal aadressil on veel mõni viiest teenuskauguse analüüsis käsitletud teenusest (lasteaed, kool, rahvamaja/kultuurimaja/seltsimaja, noortekeskus, perearst).

Allikas: Maa- ja Ruumiamet

³ Kindsiko, Eneli (2024). Eneli Kindsiko: koolivõrku tuleks planeerida koos muude avalike teenustega. ERR, Arvamus, 06.08.2024.

Kuigi kogukonnakeskuse mudel pakub suurimaid eeliseid ääremaadele, on praegu aktiivsemad mitmeotstarbeliste majade loojad pigem Harju maakonna vallad. Näiteks asub Eestis ca 45 kultuurimaja kooli või lasteaiaga samal kinnistul, neist koguni kuus Harjumaal. Üks põhjus võib olla Tallinna naabervaldade suurem võimekus investeerida uutesse haridushoonetesse, mille puhul on juba projekteerides arvestatud mitmeotstarbelisust. Maapiirkondades on sageli aga amortiseeruvad majad, millega on vana planeeringu tõttu keerulisem uusi teenuseid liita.

Tuleb siiski märkida, et kogukonnakeskuse või kogukonnamaja loomine sellise teenuskeskuse tähenduses, mis oleks ühtlasi kogukonnaelu keskpunkt, eeldab siiski enam kui üksnes teenuste ühe katuse alla koondamist. Tegelikud kogukonnad kujunevad osalemise, kaasaraäkimise, vastastikuse panustamise ja sotsiaalsete sidemete kaudu. Avalike teenuste füüsiline koospaiknemine võib seda küll soodustada, kuid üksnes sellest ei pruugi kogukondlike sidemete tekkimiseks piisata.

„Mulle kohati tundub, et kogukonna termin on tänaseks ülekasutatud, muutunud sisutühjaks ja maalib reaalsusest ka vale pildi. See on isegi omamoodi ohtlik, sest tekitab ettekujutuse, et nendes tühjenevates asulates elutseb selline elujõuline ja terviklik olend, keda nimetatakse kogukonnaks, kes siis mistahes takistustega, mis ta teele veerevad, suudab toime tulla.“

– Tartu Ülikooli UNESCO õppetooli kaasprofessor
Aet Annist Arenguseire Keskuse avalike teenuste konverentsil⁴

Tulevik nõuab omavalitsustelt rohkem koostööd – teenuseid tuleb pakkuda paindlikumalt ja väiksemate püsikuludega ning neid ei saa enam kavandada ainult omavalitsusüksuse piiridest lähtuvalt. Paljusid sotsiaal-, haridus- ja ühistransporditeenuseid ning ettevõtluse toetamise teenuseid on tulevikus vältimatu osutada suuremas piirkonnas koostöös teiste omavalitsustega. Koostööd aitaksid soodustada ühtsed teenusestandardid ning vajaduse korral ka seadusliku koostöökohustuse kehtestamine olukorras, kus teenusekasutajate arv kahaneb mõnes omavalitsuses kriitilisest piirist allapoole, nagu praktiseeritakse Soomes ja Taanis.

Üha rohkem inimesi seob oma igapäevaelu mitme elukohaga, mis samuti suurendab vajadust omavalitsuste senisest tihedama koostöö järele. Elatakse vaheldumisi linnas ja maal, töötatakse eri paikades või viibitakse osa aastast välismaal. Kui teenuseid kasutatakse üksnes ajutiselt või hooajaliselt, tuleb omavalitsustel teha koostööd, et tagada nende pidev kättesaadavus ja rahastuse õiglane jagunemine. Lasteaia- ja koolivõrk ning heakorrateenused vajavad planeerimist ja ressursside jagamist mitme omavalitsusüksuse vahel.

Kuigi digitaliseerimine aitab parandada teenuste kättesaadavust, suureneb eri piirkondade ja asutuste vahel digilõhe. Lairibaühenduse kättesaadavus on Eesti maapiirkondades endiselt tagasihoidlikum kui linnades, viidates piirkondlikule digilõhele. Piirkondlik digilõhe tuleneb ka omavalitsusüksuste ebaühtlasest digivõimekusest, mistõttu osa neist jääb digilahenduste kasutuselevõtmisel ja tehisaru teenustesse integreerimisel teistest maha; sellisel juhul on tegu institutsionaalse digilõhega. Hõreasustusega piirkondades kipuvad kokku langema elanikkonna vähenemine ja kehvem internetiühendus.

⁴ Arenguseire konverentsil „[Milline on kohalike avalike teenuste tulevik Eestis?](#)“ peetud ettekanne „Milline võiks olla kogukondade roll tulevikus kohaliku elu korraldamisel?“.

LOE LISAKS

Arenguseire Keskuse raport [„Kohalike avalike teenuste kättesaadavuse tulevik. Trendid ja stsenaariumid aastani 2050“](#).

Arenguseire Keskuse, Maa- ja Ruumiameti, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ning Statistikaameti koostöös on valminud avalike teenuste [kaardirakendus](#). Sellest rakendusest saab igaüks vaadata, kui kaugel asuvad tema kodukohast lähim lasteaed, kool, perearst ning teised kohalikud avalikud teenused. Rakendus toetab planeerimisotsuste tegemist ning aitab paremini hinnata, kuhu oleks vaja teenuspunkte lisada ja millistel teenuspunktidel napib ümbruskonnas kasutajaid.

Avalike teenuste kättesaadavus maapiirkonnas: stsenaariumid aastani 2050

- Tark külavõrk
- Hall mugavusriik
- Üksi omal maal
- Paberil toimiv

Avalike teenuste kättesaadavus linnapiirkonnas: stsenaariumid aastani 2050

- Nutikas naabruskond
- Optimeeritud metropol
- Paisuv linn
- Algoritmilinn



Eesti tervishoid vajab uut rahastamisloogikat

Foto: Shutterstock

Eesti tervishoiukulud on kaks korda suuremad kui kümme aastat tagasi ja kolm korda suuremad kui 15 aastat tagasi. Kulude kasv on olnud kiirem kui majanduse kasv ja keskmine palgatõus ning see on viinud olukorrani, kus alates 2025. aastast ületavad kulud igal aastal tulusid kuni 100 miljoni euro võrra. Puudujääki kaetakse Tervisekassa reservidest, mis ammenduvad umbes viie aastaga. Tervisekassa on hinnanud, et praeguses süsteemis on võimalik efektiivsuse suurendamise teel säästa ligikaudu 30 miljonit eurot aastas, seega üksnes tõhustamisest puudujäägi katmiseks ei piisa.

Kui teenuste korraldust ja rahastuspõhimõtteid ei muudeta ning tervishoidu riigieelarvest täiendavat püsirahastust ei suunata, on valida teenuste kättesaadavuse kärpimise ja eraraha senisest oluliselt suurema kaasamise vahel. Teistes riikides on avalike tervishoiuteenuste kärpimine viinud muretekitavate tagajärgedeni rahvatervises. Senised Euroopa riikide eratervisekindlustuse kogemused näitavad, et erakindlustus küll suurendab inimeste valikuvõimalusi, kuid ilma tugeva reguleerimiseta süvendab tervishoiuteenuste kättesaadavuse ebavõrdsust.

Eesti tervishoius tasutakse teenuste eest peamiselt mahu põhjal ehk vastavalt protseduuride ja

visiitide arvule. Selline kind soodustab mahtude suurendamist, kuid ei loo stiimuleid tulemuste parandamiseks. Nii tuleb valida, kas jääda eeskätt teenusmahu ostmise juurde või siduda teenuse eest tasumine senisest rohkem tervise paranemise või patsiendi ravikogemusega. Sellist süsteemi, kus teenuste eest tasutakse ravitulemite ja kvaliteedi, mitte visiitide ning protseduuride arvu järgi, nimetatakse väärtuspõhiseks tervishoiuks (*value-based healthcare*, VBHC). VBHC eesmärk on vähendada tarbetut ravi, tugevdada koostööd ning kujundada selged ja standardiseeritud raviteekonnad, mis võimaldaksid patsiendil saada sama raha eest parema ravikogemuse ja tervisetulemuse.

Rahvusvaheline kogemus näitab, et selline lähenemine võib parandada kvaliteedinäitajaid ja aeglustada kulude kasvu kuni 6% võrra. Samas on mõju eri riikides olnud ebaühtlane ning pigem on paranenud kvaliteet, kui vähenenud kulud. Seega tuleb arvestada, et väärtuspõhine tervishoid ei ole pelgalt maksemeetod, vaid terviklik reform, mille mõju avaldub alles pikema aja jooksul. Vaja on kokkulepituid mõõdikuid, usaldusväärseid ja ühildatavaid andmeid, erinevaid asutusi ühendavaid maksemudeleid ning järjepidevat juhtimist.

„Tulemuspõhine rahastamine on hea meetodika, aga esiteks annab see efekti 10–15 aasta jooksul – mitte kiiresti – ja teiseks ei saa seda kasutada kõigi teenuste puhul. On kindlad teenused, mille puhul seda saab kasutada.“

– Sotsiaalminister **Karmen Joller**
Vikerraadio saates „Uudis+“

Tervishoiu valdkonna reformide tegelik kandevõime sõltub mitmest määramatust tegurist, mille edasine areng ei ole praegu selge. Näiteks on Eestis pidevalt suurenenud tööhõive määr, mis on aidanud hoida töötajate ja ravikindlustatute võrdset osakaalu (50 : 50). Kuigi selle suhte hoidmine muutub tööealise rahvastiku vähenemise tõttu järjest keerulisemaks, võib see siiski olla võimalik, kui kasvab sisseränne ja suureneb töötamine pensioniealiste seas.

Kuigi meditsiinitöötajate palgad on viimastel aastatel kasvanud riigi keskmisest kiiremini ning see on kümnekordselt vähendanud arstide ja õdede väljarännet, ei ole sugugi kindel, kas see suundumus aitab ka edaspidi leevendada tööjõupuudust olukorras, kus ravivajadus kasvab ning jätkub tervishoiutöötajate liikumine erasektoris. Kogu sektori tööjõust 40% tegutseb erasektoris, see näitaja on kümne aastaga suurenenud 7 protsendipunkti. Järgneva kümne aasta vaates võib isegi koolitusmahte suurendades puudu jääda umbes 700 õde ning kõrge vanuse tõttu võivad töölt lahkuda ligi pooled perearstid.

Tööjõusurvet suudab osaliselt leevendada tehnoloogia, näiteks võimaldab telemeditsiin lühendada ambulatoorset ooteaega ning vähendada transpordivajadust kuni 70%. Tehisaru kasuta-

mine dokumenteerimisel võimaldaks vastuvõtude ajast võita minuteid, mis kogu süsteemi vaates tooks kaasa kuni 5 miljoni euro suuruse säästu aastas. Digitehnoloogia kasutuselevõttu pidurdavad endiselt aga killustunud andmekogud, üha enam karmistuvad andmekaitsereeglite tõlgendused ja tervishoiutöötajate vähene valmisolek kasutada uusi digilahendusi oma igapäevatöös.

Arvestada tuleb ka seda, et just tervishoiutöötajate palgatõus, mis jõuab teenuste hindadesse, on peamine tervishoiukulude suurenemise põhjus. Nii on hinnatõusuga (sh palgatõus) põhjendatav üle 50% viimase kümne aasta tervishoiukulude kasvust. Nõudluse kasvu ja teenuste intensiivsuse suurenemisega on selgitatav ligikaudu 40% ning rahvaarvu suurenemise ja rahvastiku vananemisega kokku 8% tervishoiukulude kasvust (tabel 1).

Tervishoiutaristu üheks süvenevaks probleemiks on asjaolu, et suur osa hoonetest on üle 50 aasta vanad. Kuigi investeeringud hoonetesse ja seadmetesse on viimastel aastatel kasvanud enam kui 200 miljoni euroni aastas, on seni suur osa rahastusest tulnud Euroopa Liidu fondidest. Nende vahendite võimalik vähenemine uuel rahastusperioodil võib tekitada täiendava rahastamislünka.

Märkimisväärseid investeeringuid nõuab ka IT-taristu: tervishoiuteenuse osutajate (sh esmatsand) IT-kulu on ligikaudu 60 miljonit eurot aastas, mis moodustab üle 2% Eesti tervishoiukuludest. Olemasoleva taseme säilitamine vajab järgnevatel aastatel ligikaudu 60 miljonit eurot lisainvesteeringuid, seevastu uue kvaliteedi loomine ning andmesüsteemide parema ühilduvuse ja suurema turvalisuse saavutamine võib nõuda kuni 200 miljonit eurot.

Tabel 1. Tervishoiukulude suurenemise põhjused

	2010–2024	2015–2024
Rahvaarvu suurenemine	2,3%	5,2%
Rahvastiku vananemine	4,4%	3,2%
Hinnatõus	55,3%	51,7%
... ravimid ja meditsiinikaubad	6,0%	7,9%
... haiglaravi	12,1%	5,6%
... ambulatoorsed teenused kokku	37,2%	38,2%
.. ambulatoorne arstiabi		26,8%
.. hambaravi		4,1%
.. muud ambulatoorsed teenused <small>(füsioteraapia, labori-teenused, optikud jm)</small>		9,8%
Reaalkulu elaniku kohta (teenuste maht ja sagedus)	38,1%	39,9%

Allikas: Arenguseire Keskuse arvutused TAI ja Eurostati andmete põhjal

Tervishoiu jätkusuutlikkuse tagamiseks väljapakutud poliitikavalikud saab jagada neljaks ning kõige püsivam lahendus tekib nende valikute kombineerimisel. Esiteks, süsteemi tooks püsivalt raha juurde **ravikindlustuse maksubaasi laiendamine ja/või uute tervisemaksude kehtestamine**, mis aga tõstaks maksukoormust, ei muudaks süsteemi efektiivsemaks ja vajaks tugevat kulukontrolli. Teiseks, **erakindlustuse rolli suurendamine Eesti tervishoius** tooks süsteemi lisavahendeid ja suurendaks erakindlustust omavate inimeste valikuvabadust, kuid kasvataks ka tervis-

hoiuteenuste juurdepääsu ebavõrdsust ning võib mõjutada negatiivselt avalikku tervishoidu, kui arstid liiguvad üha enam erasektoris. Kolmandaks, **digilahenduste ja tehisaru laiem kasutamine** võib säästa tööjõudu, lühendada ooteaegu ja toetada terviseennetust, kuid nõuab esialgu suuri investeeringuid ning selget eetikaraamistikku ja andmekasutuse reegleid. Neljandaks, **väärtuspõhise tervishoiu mudelite juurutamine** seoks rahastamise tervisetulemustega ja aitaks vähendada tarbetuid protseduure, kuid eeldab kvaliteetseid andmeid, ühtseid mõõdikuid ja toimivat IT-taristut.

LOE LISAKS

Arenguseire Keskuse raport „[Tervishoiu jätkusuutlikkus. Stsenaariumid aastani 2035](#)“.

Avalike teenuste kättesaadavus maapiirkonnas: stsenaariumid aastani 2050

- Digilootus
- Turutervishoid
- Liiga vähe ja liiga hilja

An aerial photograph of a dense forest. A dirt road curves through the trees on the right side, and a dirt path winds through the center. The trees are mostly evergreens with varying shades of green. The lighting is soft, suggesting late afternoon or early morning.

2025. aasta ülevaade

Foto: Shutterstock

2025. aasta uurimissuunad

Foto: Shutterstock

Eraraha kaasamise tulevik kultuuri- ja spordivaldkonnas

Uurimissuuna „Eraraha kaasamise tulevik kultuuri- ja spordivaldkonnas“ raames analüüsiti, kuidas võiksid kultuuri ja spordi rahastamise mudelid muutuda aastani 2035 olukorras, kus avaliku sektori rahastuse roll väheneb ja kasvab vajadus eraraha kaasamise järele. Valminud raportis keskendutakse ettevõtete annetustele ja sponsorlusele, käsitledes nii erarahastamise motiive ja takistusi kui ka poliitikalikuid, mis võiksid aidata ettevõtete annetuste mahtu suurendada. Eesti puhul hinnatakse erarahastuse praegust seisut ja kasutamata potentsiaali ning võrreldakse erinevaid tulevikutsenaariume, sealhulgas seda, mil määral aitaks ettevõtete annetuste riigipoolne võimendamise suurendada erarahastuse mahtu.

Uurimissuunda juhtis Arenguseire Keskuse uuringute juht **Uku Varblane**.

Juhtkomisjoni kuulusid: Tanel Tein, Riigikogu; Kadri Tali, Riigikogu; Timo Suslov, Riigikogu; Madis Kalas, Riigikogu; Priit Lomp, Riigikogu; Andres Sutt, Riigikogu; Tarvi Pürn, Kultuuriministeerium.

Täname uurimissuuna juhtkomisjoni ja eksperte olulise sisendinfo ning põhjalike arutelude eest!



Uurimissuuna tulemusi kokku võttev raport:

[Eraraha kaasamise tulevik kultuuri- ja spordivaldkonnas. Rahastusmudelite valikud aastani 2035](#)

Koostajad: Uku Varblane, Tea Danilov (Arenguseire Keskus)

Raport käsitleb kultuuri- ja spordivaldkonda eraraha kaasamise tulevikku ning analüüsib eeskätt rolli, mida selles mängivad ettevõtete annetused ja sponsorlus. Töös vaadeldakse, millised rahvusvahelised filantroopiatrendid (nt nähtavus digikanalites, pikaajalised partnerlussuhted, ühiskondliku mõju mõõtmine) mõjutavad kultuuri- ja spordivaldkonna rahastamist ning kuidas need suundumused võiksid Eestis avalduda.

Avalik sektor ei pruugi suuta kultuuri- ja spordivaldkonna rahastust lähikümnenditel märkimisväärselt suurendada, mistõttu valdkonna elujõulisuse tagamiseks on vaja mitmekesisemat rahastusmudelit ja erarahastuse kasvu. Eesti annetuste maht on kasvanud ligikaudu samas tempos majanduskasvuga, kuid kasvuruum on suur just ettevõtete seas: 2023. aastal annetati tulumaksusoodustusega ühingutele kokku 16,5 miljonit eurot (sh kultuuri- ja spordivaldkonda 4,4 miljonit), samas tulumaksuvabalt oluks võimalik annetada ligikaudu 1,1 miljard eurot.

Raport toob esile, et tugevaimaks tulevikutrendiks peavad ettevõtted kohaliku kogukonna toetamist ning et erarahastuse kasvu soodustaksid nii annetuskultuuri areng kui ka suurem teadlikkus olemasolevatest võimalustest. Olulise poliitikavalikuna analüüsitakse riigipoolset annetuste võimendamist: küsitluse põhjal võiks selline meede mõjutada kuni 40% ettevõtete annetamiskäitumist annetuste kasvu suunas. Koostatud kolme stsenaariumi võrdluses on annetuste saajatele tulusaim just riigi võimenduse variant (rakendamisjärgsel aastal kogutaks ligikaudu 14 miljonit eurot annetusi ehk üle 9 miljoni euro rohkem kui baasstsenaariumi korral). Võimaliku lisaraha allikana riigi panuse katmiseks on vaadeldud ka kaughasartmängude pealt laekuvat maksutulu. Raporti raames on loodud ka [eraraha kaasamise kalkulaator](#), mis võimaldab hinnata kultuuri- ja spordivaldkonda laekuva eraraha mahtu lähtuvalt erinevatest eeldustest ettevõtete ja füüsiliste isikute edasise annetuskäitumise kohta.



Uurimissuuna raames valminud lühiraport:

[Eraraha kaasamise stsenaariumid kultuuri- ja spordivaldkonnas](#)

Majanduse konkurentsivõime tulevik

Arenguseire Keskus jätkas osalemist 2023. aasta lõpus Riigikogu majanduskomisjoni algatusel kokku kutsutud konkurentsivõime eksperdikogu töös, kuhu kuuluvad Tartu Ülikooli, TalTechi, Eesti Panga ja Arenguseire Keskuse esindajad. Arenguseire Keskust esindab eksperdikogus uuringute juht **Uku Varblane**. Ekspertkogu avaldas 2025. aasta suvel Eesti majanduse tulevikuväljavaateid, võimalusi ja takistusi ning perspektiivikaid majanduspoliitilisi soovitusi käsitleva mahuka raporti, mis on järg esimesele, 2024. aastal valminud [raportile](#).

Raporti esimesed peatükid annavad ülevaate hiljutistest muutustest ja trendidest maailmamajanduses ning Eesti majanduse konkurentsipositsioonist teiste, sealhulgas naaberriikidega võrreldes. Tuuakse esile, et kaubanduspoliitika ja -suhete muutused on tõusnud maailmamajanduse üheks peamiseks riskiteguriks, mis mõjutab Eestit väga ulatuslikult.

Ekspertkogu tööd kokku võttev raport:

[Eesti majanduse olukord ja väljavaated 2025. Konkurentsivõime ekspertkogu raport Riigikogule](#)

Autorid: Uku Varblane (Arenguseire Keskus); Ülo Kaasik, Ilmar Lepik, Mari Pärnamäe, Mari Rell, Martti Randveer (Eesti Pank); Kadri Männasoo, Einari Kisel (Tallinna Tehnikaülikool); Urmas Varblane (Tartu Ülikool), Rando Värnik, Olga Aleksandrova, Jüri Lillemets, Katrin Lemsalu (Eesti Maaülikool); Martin Vallimäe (sideturgude analüütik).

Raporti teine pool pakub pikemate eriteemade kaudu mõtteainet edasisteks aruteludeks. Seekordses raportis analüüstitakse süvendatult energiasüsteemi toimimist ja taastuvenergiale üleminekut, elektroonilist sidet kui olulist konkurentsivõime tegurit, ettevõtete omakapitali rahastamist ning põllumajanduse väärtusahelaid ja tootlikkust.

Ekspertkogu lähtus põhimõttest uurida riigi konkurentsivõimet teaduspõhiselt, võttes aluseks nii Eestis valminud kui ka rahvusvaheliste teadusuuringute tulemused. Raportis põhjalikumalt käsitletud teemade kohta esitas ekspertkogu järgmised soovitused.

Elektrituruga seotud soovitused

- Planeerida mittejuhitava taastuvelektri osakaal Eestis vahemikku 60–80% kogutarbimisest, võttes arvesse tarbijate, tootjate ja energiasüsteemi kulusid ning kaasnevaid kasusid.
- Kaaluda elektriaktsiisi ja tasude diferentseerimist, et langetada elektrienergia lõpphinda nende äritarbijate segmentides, kelle elektriühikukulu ületab naaberriikide konkurenttevõtjate taset.
- Kaaluda põhjaliku meteoroloogilise uuringu läbiviimist, et kaardistada tuule kiiruse pikaajalised hälbed Eesti eri piirkondades, või veelgi parem, kõigis Balti riikides.
- Pöörata tähelepanu teadus- ja arendustegevusele ning investeringutele efektiivsetesse juhitavatesse elektritootmisvõimsustesse, mille CO₂-heide on väike ja/või mis võimaldavad olemasoleva taristu ning ressursside optimaalset kasutamist.

Sideteenustega seotud soovitused

- Muuta sidetaristuga arvestamine kõikide ehitusprojektide, sealhulgas teede ja hoonete ehituse tavapäraseks ja õigusaktidega kohustatud osaks.
- Parandada omavalitsusüksuste ja maaomanike teadlikkust nüüdisaegse side valdkonnas, et vältida põhjendamatu nõudeid sidevõrkude rajamisel ning soodustada majasiseste valguskaablivõrkude loomist, mis suurendaks valikuvõimalust ja aitaks alandada püsiühenduse hinda.
- Suurendada ebaausa turukäitumise korral elektroonilise side seaduse alusel kohalduvaid trahvisummasid ning tugevdada turujärelevalve võimekust fikseeritud internetiühenduse suhtes, et tõhustada fikseeritud sideühenduste turul konkurentsi.

Põllumajandusega seotud soovitused

- Toidujulgeoleku tagamiseks toetada isevarustatust (olulisemates kaubagruppides), kandes hoolt selle eest, et sisenditele oleks sisemai-



seid alternatiive, ning kindlustades, et Eestis leiduks võimalusi põllumajandusliku toorme töötlemiseks lõpptoodeteks.

- Toetada tööstussümbioose ja ringmajandust, et soodustada põllumajandus- ja toidutootmise kõrvalsaaduste väärdamist biogaasiks või muul viisil.

- Vähendada toetuste killustatust.

Ettevõtete rahastamisega seotud soovitusel

- Edendada riigi kui ankurinvestorina piiriüleseid fondifondide algatusi, kaasates lisaks Baltikumile ka Põhjamaid.

Uurimissuuna raames valminud uuringud:



[Kes võidab ja kes maksab kinni ülemineku taastuenergiatele?](#)

Autorid: Kadri Männasoo, Einari Kisel (TalTech)

Uuring toob esile, et energiasüsteemi efektiivsust toetab mastaabisääst, mis avaldub tootjate konsolideerumises nii Eestis kui ka muudel turgudel. Eesti majapidamiste elektritarbimine on suhteliselt suur, kuid lähiajal pole enam oodata selle märkimisväärset (hüppelist) kasvu.

Kuigi Eesti on elektri börsihinna poolest Euroopa keskmisel tasemel, siis lõpphind kodutarbijale on teiste Euroopa riikidega võrreldes suhteliselt soodne – börsihinnale lisanduvad maksud ja võrguteenuse hind on teiste riikide omast madalam.

[Eesti põllumajandussektori konkurentsivõime analüüs rahvusvaheliste väärtusahelate võtmes](#)

Autorid: Rando Värnik, Olga Aleksandrova, Jüri Lillemets, Katrin Lemsalu, Kristina Hiir, Taavi Kiisk (Eesti Maaülikool)

Uuring toob esile, et Eesti põllumajanduse ja toidutööstuse konkurentsivõime tugevdamine peitub lisandväärtuse suurendamises (sh mahetootmise tootearenduses), segatootmise rakendamises ning kõrvalsaaduste kasutuselevõttus.

Tootmismahu poolest on Eesti tugevusteks teraviljakasvatus ja piimatootmine, kuid nendes valdkondades eksporditakse hulgaliselt pigem madalamalt väärdatud saadusi, näiteks toorpiima. **Väärindatud toodete osakaal ekspordis on alates 2018. aastast vähenenud 55%-lt 48%-ni.** Väärindatud toodete

osakaal ekspordis on suurim piimatoodete seas, moodustades umbes 60%. Samas jääb see alla imporditud piimatoodetele, kus väärdatud toodete osakaal ulatub ligikaudu 70%-ni.

Keskkonnanõuete karmistamine suurendab põllumajandustootjate investeeringuvajadust, samas nende kasumlikkus on ebastabiilne. Tootmise kontsentreerumine tõstab efektiivsust, kuid ohustab väikeste tootjate turulepääsu. Toidujulgeoleku tagamiseks on oluline eelistada kodumaist tootmist ja mitmekesistada tarneahelaid.



Kohalike avalike teenuste kättesaadavuse tulevik

Uurimissuuna „Kohalike avalike teenuste kättesaadavuse tulevik“ raames selgitati välja, milline on avalike teenuste aegruumiline kättesaadavus praegu ja kuidas see võib edaspidi muutuda ning millised võiksid olla teenuste osutamise sobivaimad mudelid tulevikus.

Uurimissuunda juhtis Arenguseire Keskuse ekspert **Eneli Kindsiko**.

Juhtkomisjoni kuulusid: **Aivar Kokk**, Riigikogu; **Urmas Kruise**, Riigikogu; **Eero Merilind**, Riigikogu; **Reili Rand**, Riigikogu; **Pipi-Liis Siemann**, Riigikogu; **Tarmo Tamm**, Riigikogu; **Jan Trei**, Eesti Linnade ja Valdade Liit; **Alo Aasma**, Regionaal- ja Põllumajandusministeerium; **Sigrid Soomlais**, Regionaal- ja Põllumajandusministeerium; **Marika Saar**, Regionaal- ja Põllumajandusministeerium; **Tiit Oidjärv**, Regionaal- ja Põllumajandusministeerium; **Holger Ehrlich**, Regionaal- ja Põllumajandusministeerium.

Täname uurimissuuna juhtkomisjoni ja eksperte olulise sisendinfo ning põhjalike arutelude eest!



Uurimissuuna tulemusi kokku võttev raport:

[Kohalike avalike teenuste kättesaadavuse tulevik. Trendid ja stsenaariumid aastani 2050](#)

Koostajad: Eneli Kindsiko, Märt Masso, Tea Danilov (Arenguseire Keskus)

Eestis on avalike teenuste võrk tihe, ligipääsetavus on teiste Euroopa riikidega võrreldes hea. Enamik elanikke (67–83%) jõuaks lähimasse teenuspunkti jalgsi, kui arvestada jalgsikäigu vahemaaks kuni 3 km (lasteaia puhul kuni 2 km).

Siiski ei tähenda kodulähedase teenuspunkti olemasolu alati seda, et seda ka kasutatakse: näiteks 48% lastest käib kaugemas lasteaias, 45% algkoolilastest ja 59% gümnasistidest õpib mõnes kaugemas koolis ning 63% elanikest ei kuulu lähima perearsti nimistusse. Sellise teenusrände peamised

põhjused on parema kvaliteedi otsing, sobivus igapäevaste liikumisteede ja ajagraafikuga (näiteks kui töö käiakse kaugemal asuvas keskus) ning vahel ka vabade kohtade puudus lähimas teenuspunktis. Samas võib teenusränne süvendada kihistumist ja tekitada ülekoormust populaarsetes teenuspunktides.

Teenuste planeerimist mõjutavad demograafilised muutused: aastaks 2050 väheneb rahvastik väljaspool Harju ja Tartu maakonda 10–20%, eelkõige kahaneb kooliealiste laste arv. Tulevikus tuleb üha enam tugineda digitaalsetele ja mobiilsetele teenusevormidele. Head näited selles vallas on e-raamatute laenutus MIRKO süsteemi kaudu, hajaasustusega piirkondi külastavad raamatukogubussid, perearstide e-konsultatsioonid ja mobiilne noorsootöö.

Tulevikus kujundavad kohalike avalike teenuste pakkumist järgmised trendid: rahvastiku vananemine ja vähenemine; digiareng, mis võib piirkonniti olla ebaühtlane; kasvavad taristukulud, taastuvenergia roll eri piirkondades, tasakaalu leidmine kulutõhususe ja kriisikindluse vahel ning teenuste kvaliteedinõuete kasvav ühtlustamine.

Stsenaariumianalüüsis kerkis esile kaks peamist otsustuskohta.

1. Eestil tuleb teha valikuid kohaliku eripära ja teenuste keskse või maakondliku ühtlustamise vahel. Ühelt poolt on oluline toetada kogukondade omaalgatust ja teenuste kohandamist vastavalt kohalikele oludele. Teiselt poolt on aga vaja vähendada kulusid ning seejuures hoida kvaliteeti ja kättesaadavust, mis eeldab pigem, et teenuste korraldamine on rohkem ühtlustatud ja ühiselt korraldatud.

2. Üha enam tuleb kaaluda, milline teenuse pakkumise viis sobib konkreetsetesse oludesse: kas füüsiline teenuspunkt lähikonnas, kaugem teenuskeskus koos hea ühistranspordiühendusega, kaug- või e-teenus või mobiilne teenus, mis käib aeg-ajalt kohal. Iga valiku puhul tuleb täita ligipäätavuse raam-nõuded, näiteks e-teenuste korral peab olema tagatud usaldusväärne internetiühendus, et teenus ei jääks vaid n-ö paberile.

Uurimissuuna raames valminud uuring:

[Kohalike omavalitsuste efektiivsus teenuste pakkumisel](#)

Autorid: Olev Aarna, Renee Pesor, Kaire Pöder (Estonian Business School), Simona Ferraro (TalTech)

Uuringus hinnati kohalike omavalitsuste efektiivsust eri teenusvaldkondades (nt haridus, sotsiaalkaitse, kultuur ja sport, kommunaalmajandus), rakendades tehnilise efektiivsusanalüüsi erinevaid meetodikaid kahel vaatlusperioodil: aastatel 2018–2019 ja 2021–2022. Iga teenusvaldkonna puhul arvestati sellele omaseid sisendeid ja väljundeid.

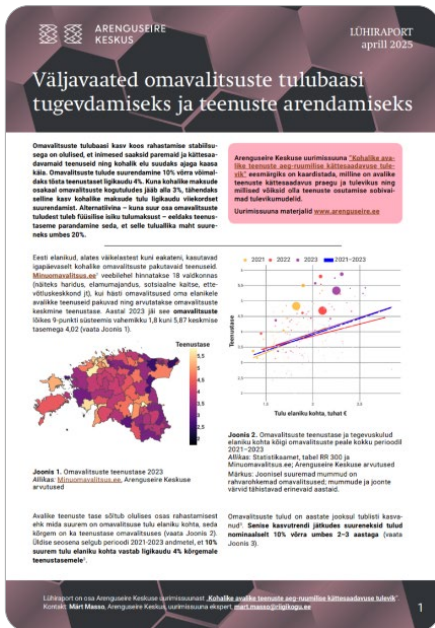
Uuring näitas, et Eesti kohalikud omavalitsused on väga efektiivsed, üksnes sotsiaalkaitse valdkonnas on keskmine efektiivsus väiksem. Omavalitsuste efektiivsus sõltub pigem asustustihedusest kui tulukusest: tihedamalt asustatud omavalitsused on efektiivsemad. Seetõttu ei tooks hõredalt asustatud üksuste liitmine tõenäoliselt kaasa efektiivsuse kasvu.

Valdkondlikud efektiivsusskoorid on omavahel väga nõrgalt (kui sedagi) seotud. Teisisõnu, ei saa väita, et kui kohalik omavalitsus on hea ühe valdkonna korraldamises, siis on ta hea ka kõigi teiste valdkondade korraldamises.

Põhisõnumid

- Eesti omavalitsused tegutsevad efektiivselt, kuid kahe vaatlusaasta lõikes (2023 vs. 2022) efektiivsus vähenes, tõenäoliselt kiire hinnakasvu tõttu.
- Sotsiaalkaitse valdkond on mitmes omavalitsuses ebatõhusalt korraldatud.
- Kultuuri- ja spordikorralduses on palgad stagneerunud ja inimkapital ei kasva.
- Tihedam rahvastik võimaldab omavalitsusel oma töökorraldust efektiivsemaks muuta.
- Riigilt saadava tulu suur osakaal omavalitsuste eelarves parandab nende efektiivsust.





Uurimissuuna raames valminud lühiraportid:

- [Väljavaated omavalitsuste tulubaasi tugevdamiseks ja teenuste arendamiseks](#)
- [Kohalike omavalitsuste tehniline efektiivsus](#)
- [Eestisene haridusränne üldhariduses](#)
- [Kohalike omavalitsuste koostööpraktikad Eestis](#)
- [Huvihariduse kättesaadavus Eestis](#)
- [Trendid kohalike omavalitsuste tuludes](#)
- [Kogukonnakoolid Eestis](#)

Tervishoiu jätkusuutlikkus

Uurimissuuna „Tervishoiu jätkusuutlikkus“ eesmärk oli välja selgitada, kuidas tagada Eesti tervishoiusüsteemi rahaline kestlikkus ja toimepidevus olukorras, kus kulud ületavad tulusid ja Tervisekassa reservid ammenduvad. Analüüs keskendus rahastusvalikutele, tööjõutrendidele ning digilahenduste ja tehisaru kasutamise võimalustele. Rahastamisloogika põhimõttelise muudatusena kerkis esile üleminek väärtus- ehk tulemspõhisele rahastamisele, erinevalt praegusest olukorrast, kus tervishoiuteenuste eest tasutakse teenusmahu alusel. Olulise teemana käsitleti ka erakindlustuse rolli Eesti tervishoiusüsteemis – nii hetkeseisu kui ka võimalikke tulevikuarenguid. Koostati kolm tervishoiu tulevikutsenaariumit, tuues välja tähtsaimad otsustuskohad ja suunad, mis viitavad ühe või teise stsenaariumi poole liikumisele.

Uurimissuunda juhtis Arenguseire Keskuse ekspert **Kaupo Koppel**.

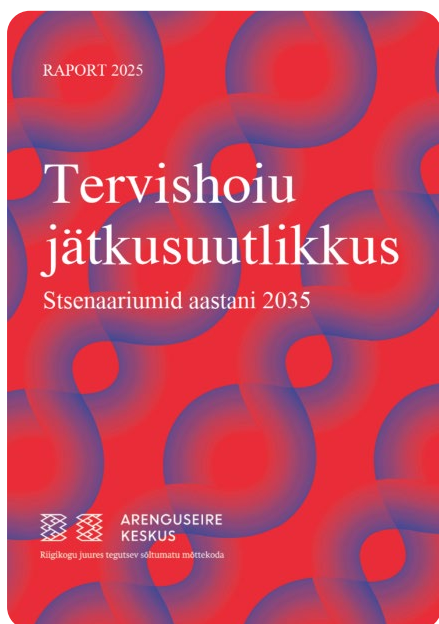
Juhtkomisjoni kuulusid: Reili Rand, Riigikogu; Tanel Kiik, Riigikogu; Irja Lutsar, Riigikogu; Eero Merilind, Riigikogu; Riina Solman, Riigikogu; Pille Banhard, Tervisekassa; Vootele Veldre, Sotsiaalministeerium; Anniki Lai, Sotsiaalministeerium; Lii Pärj, Sotsiaalministeerium; Neeme Tõnisson, Eesti Arstide Liit; Annika Veimer, Tervise Arengu Instituut; Elle-Mall Sadrak, Eesti Perearstide Selts; Mart Jesse, Eesti Kindlustusseltside Liit; Andres Piirsalu, Eesti Kindlustusseltside Liit. *Juhtkomisjoni varasemad liikmed olid Andres Sutt, Riigikogu, ja Hele Everaus, Riigikogu.*

Kaasatud eksperdid: Andres Võrk, Tartu Ülikool; Kaija Kasekamp, Tartu Ülikool; Liis Rooväli, Tartu Ülikool; Elisabeth Võrk, Tartu Ülikool; Kadri Lubi, TalTech; Riina Hallik, TalTech; Maarja-Liis Elland, TalTech.

Täname uurimissuuna juhtkomisjoni ja eksperte tagasiside ning arutelude eest!

„Töandjatena näeme, et vaja on nutikaid lahendusi, tarka juhtimist ja efektiivsust ning vabatahtliku panuse võimaldamist olukorras, kus Eestis on tervishoiu rahastamise puudujääk. [...] Väärtuspõhine rahastamine on olnud töandjate ettepanek pikalt. Näeme selles palju potentsiaali. Me ei arva, et meil on üks [digitaalne] või teine [väärtuspõhine] stsenaarium, loodetavasti ikkagi mõlemad. Eeldatavasti võidud on veelgi suuremad.“

– Eesti Töandjate Keskliidu tervise töörühma ja Meliva AS-i juht **Marja-Liisa Alop** pressiesitlusel⁵



Uurimissuuna tulemusi kokku võttev raport:

[Tervishoiu jätkusuutlikkus. Stsenaariumid aastani 2035](#)

Koostaja: Kaupo Koppel (Arenguseire Keskus)

Raport käsitleb Eesti tervishoiusüsteemi jätkusuutlikkust olukorras, kus alates 2025. aastast ületavad Tervisekassa iga-aastased kulud tulusid 100 miljoni euro võrra ning kogutud reservidest jagub kuni viieks aastaks. Tervishoiu võimekust piiravad ühtaegu tööjõu nappus, vananev taristu ja killustunud infosüsteemid. Vältimatult on vaja uusi strateegilisi otsuseid nii tervishoiu rahastusloogika ja uute katteallikate kui ka digiarengu valas. Keskselt küsimuseks tõuseb, millisel määral suudab Eesti tagada tervishoiu solidaarsust, kui kasvab eraraha osakaal ning suureneb lõhe erakindlustatute ja riikliku ravikindlustuse kaetute vahel tervishoiuteenustele juurdepääsus.

Raportis visandatakse kolm stsenaariumi, mis avavad erinevaid võimalikke arenguteid sõltuvalt sellest, kuidas otsustavalt suurendatakse avalikku rahastust käsikäes kulude kasvu ohjamisega, toetatakse senisest enam eraturule või viivitatakse oluliste otsuste tegemisega viimase hetkeni.

Uurimissuuna raames valminud uuring:

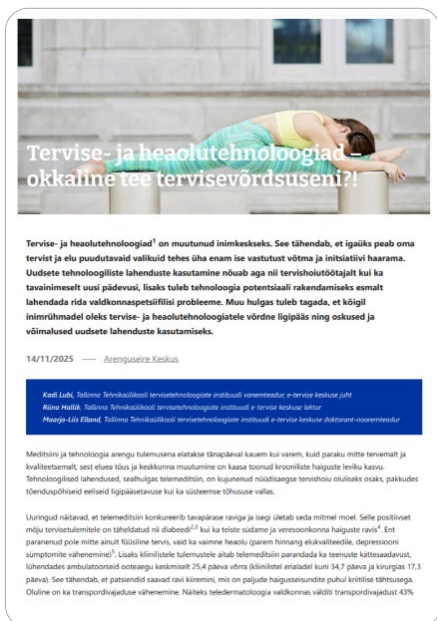
[Erakindlustuse roll Eesti tuleviku tervishoiusüsteemis](#)

Autorid: Andres Vörk, Kaija Kasekamp, Liis Rooväli, Elisabeth Vörk (Tartu Ülikool)

Analüüsi peamine eesmärk oli selgitada välja, milline võiks olla eratervisekindlustuse roll Eesti tuleviku tervishoiusüsteemis ning millised on selle arengut mõjutavad tingimused Eestis, kus universaalne ravikindlustuskaitse on juba olemas. Uuring toetub rahvusvahelise kogemuse sünteesile ja Eesti andmete analüüsile ning jõuab järeldusele, et erakindlustus on Euroopas enamasti kasutusel täiendava kaitse ja lisahüvede pakkumiseks (sh suure omaosaluse leevendamiseks),



⁵ Raport „Tervishoiu jätkusuutlikkus. Stsenaariumid aastani 2035“ [pressiesitlus](#).



Uurimissuuna raames valminud Pikksilma artikkel:

[Tervise- ja heaolutehnoloogiad – okkiline tee tervisevõrdsuseni?!](#)

Autorid: Kadi Lubi, Riina Hallik, Maarja-Liis Elland (TalTech)

Autorid toovad välja, et tervise- ja heaolutehnoloogiad on muutunud järjest inimkeskemaks. Üha enam eeldatakse, et inimene ise haarab initsiatiivi ning oskab tehnoloogilisi lahendusi kasutada, kuigi see ei pruugi alati nii olla. Samal ajal on neil lahendustel selge potentsiaal parandada tervishoiuteenustele ligipääsu ja tervisetulemusi, näiteks on telemeditsiin toonud kaasa ambulatoorsete ooteaegade lühenemise ning vähendanud transpordivajadust.

Artiklis rõhutatakse, et tehnoloogiate suurim lakmuspaber on ebavõrdsus: uued tehnoloogiad võivad lõhesid vähendada

(teenus jõuab kaugemale ja kiiremini), kuid võivad ka ebavõrdsust võimendada, kui osa inimesi jääb digioskuste, ligipääsu, toe või sobivate kanalite puudumise tõttu teenustest kõrvale. Seetõttu tuleb lahendusi kavandada nii, et need oleksid kasutatavad ka haavatavatele rühmadele, mitte ainult digivõimekale enamusele.

Tervisevaldkonna tehnoloogiaarenduse muudab eriliseks tugev regulatsioon ja suur vastutus. Teenusesaajad on sageli haavatavas seisundis ning terviseandmed on eriliiki isikuandmed. Arengut pidurdab tehnoloogia arenduse ja uuringute puhul tajutatav ebakindlus andmete kasutamise suhtes. Andmete kasutamine vajab selgemat alust ning inimeste usaldust, et andmekasutus on põhjendatud ja läbipaistev.

Lisaks rõhutatakse, et digilahenduste edukust ei tohi mõõta ainult kasutuselevõtu või kulunumbritega. Vaja on hinnata ka nende mõju erinevate rühmade lõikes, sealhulgas mõju tervisealasele ebavõrdsusele. See tähendab sobivate mõõdikute arvestamist (nt tervisetulemused, patsiendikogemus, ligipääs) ning arusaama, et tervise- ja heaolutehnoloogiad töötavad alati koos organisatsiooni, töökorralduse ja oskuslike inimestega, mitte eraldiseisvate rakendustena.

Järeleire

2025. aastal vaatasime lähemalt, milliseid muutusi on toimunud ja kuidas on tulevikuvaade muutunud mõningate teemade puhul, mida Arennguseire Keskuses on varem uuritud, täpsemalt **hariduse, rahvastiku, pensioni ning platvormitöö valdkondades**.



Valminud lühiraport:

[Pensioni suurus ja ostujõud aastaks 2050](#)

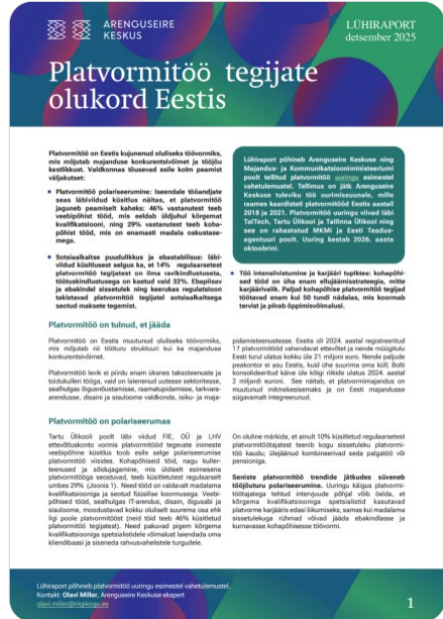
Pensioni ostujõu tulevikuanalüüs näitas, et prima pensioni tagab kolme sambasse kogumine, seejuures teine samm ehk kogumispension suurendab keskmist palka teeniva inimese prognoositavat pensioni kuni 41%. Ainult esimese sambaga piirdumisel jääks 2050. aastal saama hakatav netopension keskmisele palgale praegusest rohkem alla, suurendades suhtelist ebavõrdsust.

Oodatavat pensionit suurendab pensionile mineku edasilükamine: kaks aastat hilisem pensionile minek suurendab pensioni 16–20%. See oleks suurem ka kõrgema tootluse korral: kui teise samba tootlus võrdsustuks alates 2025. aastast kolmanda samba tootlusega, kasvaks teisest sambast saadav pension umbes veerandi võrra ning kogu pension ligikaudu 8%.

Valminud lühiraport:

[Platvormitöö tegijate olukord Eestis](#)

Arenguseire Keskuse ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tellitud **platvormitöö uuringu** vahetulemused näitasid, et platvormitöö on Eestis kujunenud oluliseks töövormiks, mis mõjutab majanduse konkurentsivõimet ja tööjõu kestlikust. Peamise järelalusena kerkis esile platvormitöö polariseerumine: kõrgemat kvalifikatsiooni eeldavad veebipõhised tööd on sageli hüppelauaks edasisele karjäärile, samas kui madala oskustasemega kohapõhine töö on üha enam ellujäämisstrateegia, mitte karjäärivalik. Paljud kohapõhise platvormitöö tegijad töötavad enam kui 50 tundi nädalas, mis koormab tervist ja piirab õppimisvõimalusi.





Seminarid, konverentsid, pressiesitlused

Foto: Shutterstock

2025. aastal korraldas Arenguseire Keskus viis **seminari**, kus osales kokku 503 osalejat. Seminare saab järele vaadata [Arenguseire Keskuse kodulehel](#). Teemad ja esinejad olid järgmised.

[Kuidas jagada tervishoiuraha efektiivselt? Sotsiaal- ja tervisevaldkonna koostöö ning tulemuspõhine rahastus](#)

Esinejad: Priit Kruus, Anneli Taal, Karl-Henrik Peterson, Eero Merilind.

Arutelu juhtis Arenguseire Keskuse ekspert Kaupo Koppel.

[Kuidas suurendada omavalitsuste efektiivsust?](#)

Esinejad: Kaire Pöder, Andrus Jõgi, Andres Laisk, Anti Allas, Urmas Kruuse.

Arutelu juhtis Arenguseire Keskuse ekspert Märt Masso.

[Kuidas muutub Eestis asustus ja eluaseme kättesaadavus?](#)

Esinejad: Tiit Tammaru, Anto Aasa, Anneli Kährrik, Reili Rand, Ando Kiviberg.

Arutelu juhtis Arenguseire Keskuse juhataja Tea Danilov.

[Mida näitab gümnasistide õpiränne ja kuidas see on koolide tulemustega seotud?](#)

Esinejad: Kadi Serbak, Sandra Fomotškin, Eneli Kindsiko, Liina Kersna, Madis Kallas.

Arutelu juhtis Arenguseire Keskuse juhataja Tea Danilov.

[Platvormitöö: kuidas siduda majanduslikud huvid ja töötajate kaitse?](#)

Esinejad: Jaan Masso, Kaire Holts, Merle Erikson, Ulla Saar, Mario Kadastik.

Arutelu juhtis Arenguseire Keskuse juhataja Tea Danilov.

2025. aastal korraldas Arenguseire Keskus kolm **pressiesitlust** värskest valminud raportite tutvustamiseks. Pressiesitluste otseülekandeid jälgis kokku umbes 460 inimest. Esitlusi saab järel vaadata [Arenguseire Keskuse kodulehel](#).

Aprillis toimunud pressiesitlusel tutvustati ajakirjanikele raporti „Eraraha kaasamine kultuuri- ja spordivaldkonnas. Rahastusmudelite valikud aastani 2035“ peamisi tulemusi ja sõnumeid.

[Raporti „Eraraha kaasamine kultuuri- ja spordivaldkonnas“ pressiesitlus](#)

Esinejad: Uku Varblane, Kristo Tohver, Marti Hääl, Tanel Tein.

Arutelu juhtis Arenguseire Keskuse juhataja Tea Danilov.



Raporti „Eraraha kaasamine kultuuri- ja spordivaldkonnas“ pressiesitlus (2025 aprill)

„Mõistan, miks räägitakse maksusoodustusest [annetuste osaline tulumaksuvabastus – toim], aga ettevõtja vaatest ühtegi soodustust pole olnud. Küsimus on selles, kas [annetusi maksudega] karistatakse või ei karistata. Soodustustest tasuks kindlasti rääkida, sest annetuste ja sponsori osas need kindlasti avaldaks käivitavat ja toetajaid juurde toovat mõju.“

– Alexela juhatuse esimees **Marti Hääl** pressiesitlusel

Juunis tutvustati ajakirjanikele raportit „Kohalike avalike teenuste kättesaadavuse tulevik. Trendid ja stsenaariumid aastani 2050“.

[Raporti „Kohalike avalike teenuste kättesaadavuse tulevik. Trendid ja stsenaariumid aastani 2050“ pressiesitlus](#)

Esinejad: Eneli Kindsiko, Märt Masso, Hendrik Johannes Terras, Veikko Luhalaid.

Arutelu juhtis Arenguseire Keskuse juhataja Tea Danilov.

„Teenuste koondamine ühtsele pinnale pole ainult kokkuhoiumeede, vaid ka võimalus parandada teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust. [...] See eeldab aga, et mõtleme pikemalt ette ja arvestame eri teenuste vajadustega juba siis, kui ruumilahendusi välja mõtleme.“

– Regionaal- ja põllumajandusminister **Hendrik Johannes Terras** pressiesitlusel

Novembris toimus pressiesitlus värskelt valminud tervishoiu jätkusuutlikkuse raporti tutvustamiseks.

[Raporti „Tervishoiu jätkusuutlikkus. Stsenariumid aastani 2035“ esmaesitlus](#)

Esinejad: Kaupo Koppel, Andres Võrk, Karmen Joller, Marja-Liisa Alop, Andres Piirsalu.

Arutelu juhtis Arenguseire Keskuse juhataja Tea Danilov.



Raporti „Tervishoiu jätkusuutlikkus. Stsenariumid aastani 2035“ esitlus (2025 november)

„Kõige hullem on see, kui me mitte midagi ei tee. Tervishoiu rahastus on kriisis ja peenhäälestus ei ole piisav. Kõik saavad aru, et vajame suuri muudatusi ja need pole kellelegi kerged. Ei ole kerged inimestele, kes arstile pöörduvad, ega ka arstidele, kes peavad hakkama tegema teistsuguseid valikuid, mida nad pole parema rahastusega aastail pidanud tegema. Ega ka raviasutustele, kes tegelikult juba piiravad oma kulusid ja on teinud seda juba aastaid.“

– Sotsiaalminister **Karmen Joller** pressiesitlusel

2025. aastal korraldas Arenguseire Keskus kaks **konverentsi**: kohalike avalike teenuste tuleviku ning majanduse konkurentsivõime teemal. Konverentsidel osales nii veebis kui ka kohapeal kokku 579 inimest.

Arenguseire konverents „Milline on kohalike avalike teenuste tulevik Eestis?“

Konverentsi lähtekohaks oli tõdemus, et Eesti seisab valiku ees, kuidas hoida avalikud teenused kättesaadavana olukorras, kus rahvastik väheneb ja ressursid on piiratud – kas tugevdada kohalike omavalitsuste vastutust ja tulubaasi või otsida lahendusi koostööst ja teenuste kesksemast korraldamisest. Arutati, millised lahendused aitaksid hoida teenused inimestele kättesaadavana, kuidas tugevdada kogukondade rolli ja omavalitsuste koostööd ning millised rahastus- ja poliitikamuudatused võiksid seda toetada.

Konverentsi avas Riigikogu rahanduskomisjoni esimees **Anneli Akkermann**. Avaettekandes rääkis Varssavi Ülikooli professor **Paweł Swianiewicz**, kuidas tagada teenused rahvastiku vähenemise tingimustes ning milline on kohalike ja kesksete lahenduste roll. Eesti olukorda seoses kohalike avalike teenuste kättesaadavusega avas Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kohalike omavalitsuste osakonna peaspetsialist **Holger Ehrlich** ning Arenguseire Keskuse ekspert **Eneli Kindsiko** tutvustas kohalikke teenuseid mõjutavaid megatrende ja tulevikustsenaariumeid.



Tea Danilov, Andres Laisk, Külliki Kiiver ja Liis Lepik (2025 juuni)

„Uuringud näitavad, et omavalitsuste koostöö aitab kulusid kokku hoida eelkõige siis, kui täidetud on kolm lihtsat tingimust: koostööd teevad pigem väiksed omavalitsused, koostöö on vabatahtlik ning ühiselt osutatakse korraga üht teenust, mitte ei püüta kõike korraga ära lahendada.“

– Varssavi Ülikooli geograafia ja regionaal-uringute professor **Paweł Swianiewicz** konverentsi peaettekandes

Saue vallavanem **Andres Laisk**, Saaremaa abivallavanem **Liis Lepik** ja Häädemeeste vallavanem **Külliki Kiiver** lahkasid vestlusringis „Kas üks mõõt sobib kõigile?“ kohalike teenuste olukorda ja tulevikku. Vestlust juhtis Arenguseire Keskuse juhataja **Tea Danilov**.

Päeva teises pooles käsitles Tallinna Ülikooli vanemteadur ja Tartu Ülikooli kaasprofessor **Aet Annist** kogukondade rolli kohaliku elu korraldamisel ning Eesti Kunstiakadeemia õppejõud **Raul Kalvo** rääkis teenuste ligipääsetavusest aktiivsete liikumisviiside abil. Kohaliku omavalitsuse tulumaksutulu arenguid analüüsis Tartumaa omavalitsusüksuste näitel **Janno Järve** Rakendu-

suuringute Keskusest CentAR. Kohaliku omavalit-
suse tulubaasist ja plaanitavatest muudatustest
kõneles Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi
kohalike omavalitsuste osakonna nõunik
Andrus Jõgi.

Päeva lõpetas arutelu selle üle, kuidas tagada
kohalike teenuste hea kättesaadavus, arvesta-
des rahvastikutrende, omavalitsuste tulubaasi
arengut ja riigi julgeolekuvajadusi. Vestluses

osalesid Sotsiaaldemokraatliku Erakonna pea-
sekretär, endine regionaal- ja põllumajandusmi-
nister **Piret Hartman**, TÜ RAKE ruumilise arengu
ja regionaalpoliitika teemavaldkonna juht **Veiko
Sepp**, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi
kohalike omavalitsuste osakonna nõu-
nik, Lääne-Nigula vallavolikogu esimees **Mikk
Lõhmus** ning Riigikogu maaelukomisjoni esimees
Urmas Kruuse (Eesti Reformierakond).



Tea Danilov, Urmas Kruuse, Mikk Lõhmus, Veiko Sepp ja Piret Hartman (2025 juuni)

Konverentsi ettekandeid saab järele vaadata [ürituse veebilehel](#).

[Majanduskonverents „Kas Eesti konkurentsivõime nurgakivid kannavad?“](#)

Riigikogu majanduskomisjoni ja konkurentsivõime eksperdikogu ühine konverents keskendus [2025. aasta raportile](#) Eesti majanduse olukorrast ja väljavaadetest, arvestades, et majandusliku ebakindluse, geopoliitilise ebastabiilsuse ja USA tollipoliitika mõjudega toimetulemiseks on paljud riigid asunud rakendama uusi ja aktiivsemaid tööstus- ja investeerimispoliitikaid.

Konverentsi avas Riigikogu majanduskomisjoni esimees **Marek Reinaas**. Peaesineja oli Economic Security Forumi partner ja teadusuuringute juht **Christian Fjäder**, kes rääkis konkurentsivõime säilitamisest geopoliitiliste vapustuste ajastul. Eesti

majanduse konkurentsivõimet võrdles Läti, Leedu ja Soome omaga TÜ professor **Urmas Varblane**. Järgnevas vestlusringis teemal „Eesti konkurentsivõime: kas järgida naabreid või leida oma tee?“ arutlesid Riigikogu liige **Maris Lauri**, EISA nõukogu esimees **Erkki Raasuke** ja Konesko tegevjuht **Mart Hirtentreu**. Vestlust juhtis Arenguseire Keskuse juhataja **Tea Danilov**.

Päeva teises pooles andsid Eesti Panga vanemökonomistid **Taavi Raudsaar** ja **Mari Pärnamäe** ülevaate ettevõtete rahastamise hetkeseisust ja väljavaadetest Eestis. Eesti elektrienergeetika valikuid analüüsisid TalTechi professor **Kadri Männasoo** ja



Tea Danilov, Mart Hirtentreu, Erkki Raasuke ja Maris Lauri (2025 september)

„Majandust kasutatakse üha enam relvana geopoliitilises vastasseisus ning majanduslikul julgeolekul on oma hind.“

– Economic Security Forumi partner ja teadus-uuringute juht **Christian Fjäder** avaettekandes

FinEst Targa Linna Tippkeskuse praktik-professor **Einari Kisel**. Sideturgude analüütik **Martin Vallimäe** otsis vastust küsimusele, kas Eesti sideturg pakub konkurentsivõimelist teenust. Toidutoorme

väärindamisest Eesti põllumajanduses rääkis Eesti Maaülikooli professor **Rando Värnik**.

Päeva lõpetas vestlusring „Raamtingimused paika: milliseid muudatusi vajab Eesti ärikeskkond?“, milles said sõna Enefiti juhatuse esimees **Kelli-Toss Kaasik**, DefSecInteli asutaja ja tegevjuht **Jaanus Tamm**, Riigikogu liige **Mart Maastik** (Isamaa Erakond) ning Sadala Agro juhatuse liige **Ahti Kalde**. Vestlust juhtis Arenguseire Keskuse uuringute juht **Uku Varblane**.

Majanduskonverentsi ettekandeid saab järele vaadata [ürituse veebilehel](#).

Täname üritustel esinejaid ja osalejaid!



Rahvusvaheline koostöö

Foto: Shutterstock

Arenguseire Keskus oli partner Euroopa Komisjoni rahastatavas rahvusvahelises projektis FUTU-RESILIENCE, mis keskendus varase valmisoleku ja kriisikindluse loomisele, kasutades tuleviku-seire meetodeid.

Viimased aastad on näidanud, et kriisid levivad kiiresti ja haaravad korraka mitut süsteemi. Tervishoiukriisist saab majandusšokk, energiakriis mõjutab tarneahelaid, transporti ja avalikke teenuseid. Traditsioonilised planeerimismeetodid ei ole loodud sellise seotuse ega kiiruse jaoks, kuna eeldavad suhteliselt stabiilset keskkonda. Futu-Resilience'i projektis keskenduti tulevikuseirele ja poliitikavalikute läbimängimisele mõtteliselt erinevates olukordades, et tuvastada haavatavused ja katsetada meetmeid enne, kui kriis sunnib tegutsema.

„FutuResilience oli meie meeskonnale harukordne võimalus teha tihedat koostööd tulevikuseire praktikutega üle Euroopa ning õppida inimestelt, kes ei näe ebakindlust tuleviku osas probleemina, vaid võimalusena loovuseks, koostööks ja õppimiseks. See kogemuste vahetus on olnud äärmiselt rikastav.“

– Arenguseire Keskuse juhataja
Tea Danilov konverentsi avasõnavõttus

Koos Fraunhoferi instituudi ning Kopenhaageni tuleviku-uuringute instituudiga töötasime välja metoodika kriisikindluse suurendamise katseprojektide läbiviimiseks, mis sisaldab juhiseid ja metoodilisi võtteid

- probleemi kirjeldamiseks,
- huvipoolte analüüsiks,
- kriitiliste tegurite tuvastamiseks ja analüüsiks,
- stsenaariumide loomiseks ning
- poliitikameetmete testimiseks stsenaariumide raames.

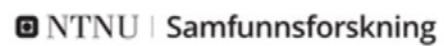
Projekti raames algatati kümme katseprojekti, mis viidi läbi Euroopa eri piirkondades ning mille käigus otsiti lahendusi mitmesugustele probleemidele. Eestis viisime koos Tartu Ülikooli ja uurin-gukeskusega Centar Tartu regiooni näitel läbi katseprojekti MITMEPAIKSUS (MULTILOCAL). See keskendus ühele kiiresti kasvavale nähtusele: inimestele, kes elavad ja töötavad rohkem kui ühes kohas. Mitmepaiksus mõjutab kohalikku mak-sulaekumist, kooli- ja lasteaiakohtade vajadust, ühistransporti, eluasemenõudlust ning sotsiaal-teenuseid. Kohalike omavalitsuste jaoks tõstab see praktilisi küsimusi. Kui palju inimesi tegelikult kasutab meie teenuseid, isegi kui nad on regist-reeritud mujal? Kui stabiilne on meie maksubaas?

Kuidas kujundavad hübriid töö ja uued töövormid liikumis- ja eluasememustreid?

Katseprojekti MULTILocal tulemusena koostati Tartu piirkonna rahvastikustenaariumid, mis hõlmasid ka teise kodu omamist Tartumaal ja töö-rännet. Samuti valmis kohalikele omavalitsustele

mõeldud digitaalne tööriist, mille abil hinnata eri rahvastikustenaariumidega kaasnevat eelarve-mõju.

2.–3. detsembril toimus Tallinnas **FutuResil-ience'i** lõpukonverents, mis tõi kokku osalisi kolmeteistkümnest Euroopa riigist.





100 613
kodulehe külastust

49
juhtkomisjonide
liiget

5
veebi-
seminari

29
lühiraportit,
raportit,
uuringut või
Pikksilma
artiklit

28
uut videot
YouTube'is



11 817
YouTube'i
videote
vaatamist



586
Linkedlni
jälgijat

1082
üritustel
osalenut

1854
tundi videote
vaatamisi
YouTube'is

2
konverentsi

2762
uudiskirja
saajat

8,00
üritustel osalenute
mediaanrahulolu
(hinne 10 palli skaalal,
vastanuid 127)



1720
Facebooki jälgijat

8,28
üritustel osalenute
keskmise rahulolu
(hinne 10 palli skaalal,
vastanuid 127)

Arenguseire arvudes

Koostöö Riigikogu ja erakondadega

Foto: Shutterstock

Arenguseire tegevusi ja tulemusi on aasta jooksul tutvustatud Riigikogu fraktsioonides, komisjonides ja erakondades 15 korral.



Joonis 9. Arenguseire Keskuse külastused Riigikogu fraktsioonides, komisjonides ja erakondades 2025. aastal

Riigikogu liikmed on osalenud Arenguseire Keskuse üritustel või uuringute ja raportite aruteludel juhtkomisjonides 46 korral.



Joonis 10. Riigikogu liikmete osalemine Arenguseire Keskuse üritustel ja uurimissuundade juhtkomisjonides 2025. aastal

Aasta jooksul on osalenud Arenguseire Keskuse üritustel või uuringute ja raportite aruteludel juhtkomisjonides 29 Riigikogu liiget.

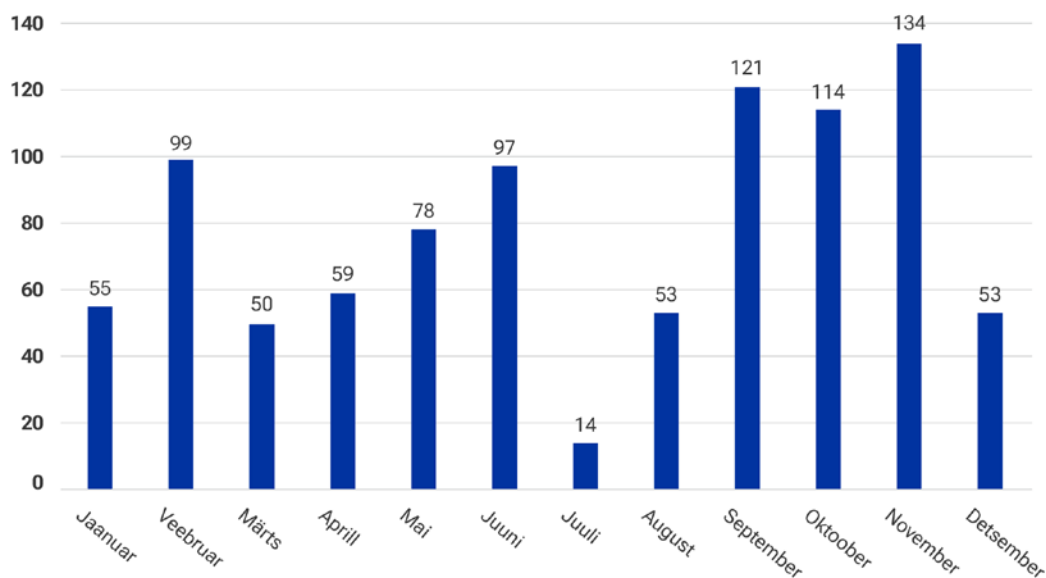


Joonis 11. Arenguseire Keskuse üritustel või uurimissuundade juhtkomisjonides osalenud Riigikogu liikmete arv 2025. aastal

Arenguseire Keskus meedias

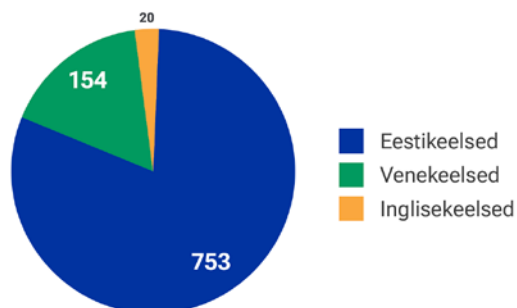
Foto: Shutterstock

2025. aastal ilmus 927 Arenguseire Keskusega seotud meediakajastust, neist 174 ehk 19% vene- või ingliskeelses meedias. Kolmandik kajastustest on teiseseid, mida keskus pole ise algatanud. Teiseste kajastuste märgatav osakaal näitab uurimistulemuste relevantsust ja sõnumite omaksvõttu ühiskonnas.



Joonis 12. Arenguseire Keskuse meediakajastused 2025. aastal.

Allikas: Station



Joonis 13. Eesti- ja võõrkeelsed meediakajastused

Allikas: Station



Joonis 14. Meediakajastused algataja järgi

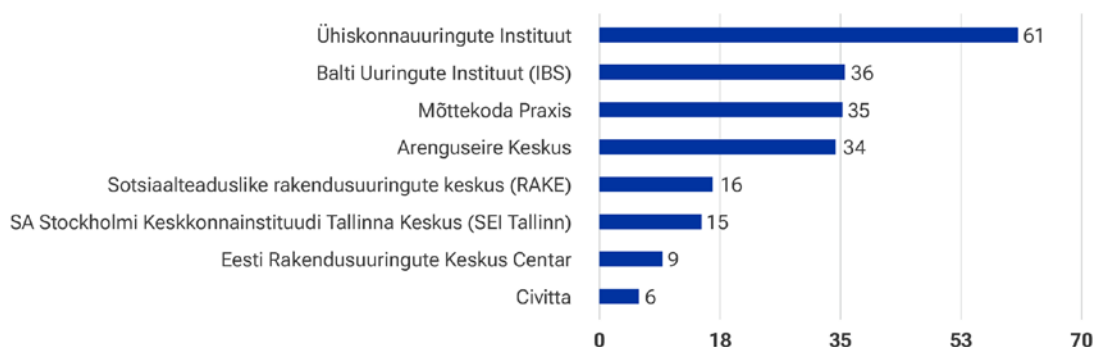
Allikas: Station

Arenguseire Keskuse tuntus

Foto: Shutterstock

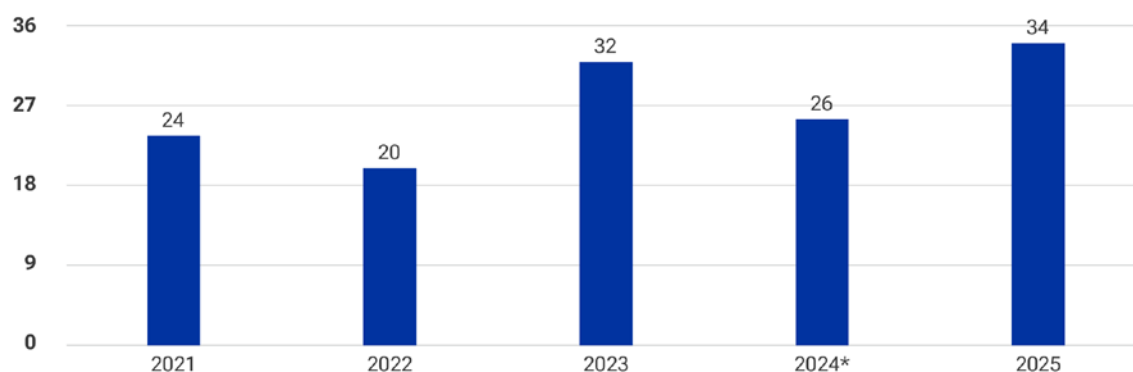
2025. aasta detsembris uuringufirma Kantar Emori tehtud küsitlusuuringu tulemused näitasid, et Arenguseire Keskuse spontaanne tuntus on kasvanud 34%-ni ehk keskusest on kuulnud iga kolmas Eesti elanik (joonis 15). Tuntuse uuringusse kaasatud analüüsiuasutuste seas paikneb Arenguseire Keskus selle tulemusega neljandal kohal.

Kas olete midagi kuulnud järgmistest asutustest? (%)



Joonis 15. Valitud uuringuasutuste avalik tuntus 2025. aastal (%)
Allikas: Kantar Emori 2025. aasta veebiküsitlus (vastajaid 1279)

Osakaal Eesti elanikest, kes on kuulnud Arenguseire Keskusest (%)



Joonis 16. Arenguseire Keskuse avalik tuntus 2021–2025
Allikas: Kantar Emor. *2024. aastal viis küsitlusuuringu läbi Norstat Eesti.

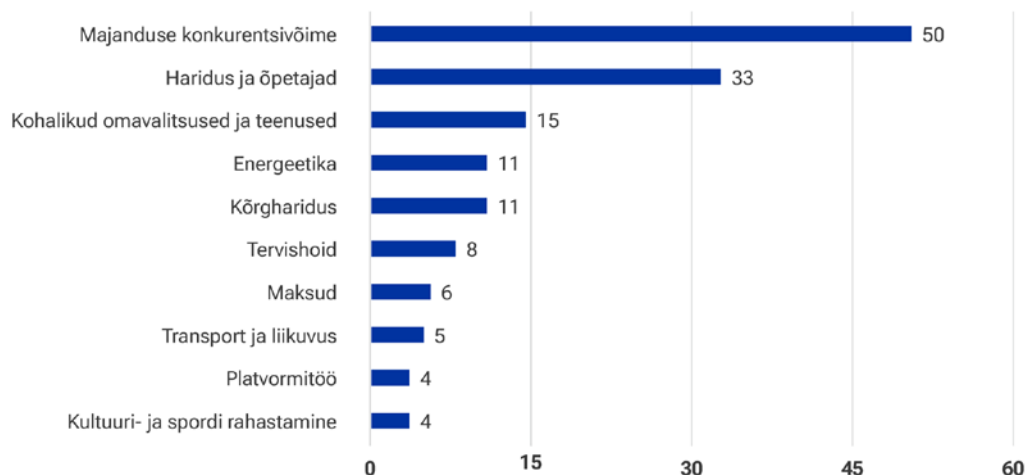
Kokku vastas küsitlusele 1279 inimest ning kõige kõrgem oli Arenguseire Keskuse tuntus eestlastest vastajate seas (41%), muust rahvusest vastajate hulgas ulatus mõttekoja tuntus 21%-ni. Keskuse tuntus oli naiste seas (36%) suurem kui meeste seas (33%).

Keskmisest viie protsendipunkti võrra kõrgem oli tuntus kõrgharidusega vastajate ning juhtide ja tippspetsialistide seas, ulatudes mõlemas grupis 39%-ni. Arenguseire Keskus on laialdaselt tuntud ka üliõpilaste (41%), eriti töötavate tudengite hulgas (56%).

Kõige populaarsemad teemad, mille järgi Arenguseire Keskust tuntakse, on majanduse konkurentsivõime (50% vastajatest), haridus ja õpetajad (33%) ning kohalikud omavalitsused ja teenused (15%) – kõiki neid teemasid on keskus sel aastal

ka analüüsinud. Lisaks seostati Arenguseire Keskuse tööd järgmiste teemadega: energeetika (11%), kõrgharidus (11%), tervishoid (8%), maksud (6%), transport ja liikuvus (5%), platvormitöö (4%) ning kultuuri ja spordi rahastamine (4%).

Milliste märksõnadega seoses olete kuulnud Arenguseire Keskusest? (%)



Joonis 17. Arenguseire Keskuse tuntus uurimisteemade lõikes (%)

Allikas: Kantar Emori 2025. aasta veebiküsitlus (vastajaid 439)



Arenguseire nõukoda ja töötajad

Foto: Shutterstock

Arenguseiret kontrollib ja suunab arenguseire nõukoda, mis koosneb viiest teadus- ja ettevõtlusvaldkonna asjatundjast. Nõukoda teeb ettepanekuid arenguseire uurimissuundade valikuks, kinnitab arenguseire tegevuskava, jälgib tegevuskava täitmist ja annab hinnangu valminud töödele.

Arenguseire nõukoda:



Tarmo Soomere

Arenguseire nõukoja esimees,
Eesti Teaduste Akadeemia
akadeemik



Ivar Dembovski

RAITWOOD | AS Rait
juhatuse esimees



Tõnu Viik

Tallinna Ülikooli rektor



Robert Kitt

AS Utilitas Tallinn / AS Utilitas
Eesti juhatuse esimees



Mait Palts

Eesti Kaubandus-Tööstuskoja
peadirektor

Arenguseire Keskuse töötajad:



Tea Danilov

juhataja



Uku Varblane

uuringute juht



Eneli Kindsiko

ekspert



Märt Masso

ekspert



Kaupo Koppel

ekspert



Olavi Miller

ekspert



Berit Brandt

projektijuht



Marina Bachmann

kommunikatsioonijuht

Arenguseire Keskus

Lossi plats 1a, 15165 Tallinn

arenguseire@riigikogu.ee

www.arenguseire.ee



ARENGUSEIRE KESKUS